

DKB

- Handbok i demokratikonsekvensbedömning

Christina Öling

Svenska studieccentralen
Vasa 2006

ISBN 951-9084-59-2
Tryckeri: Keab-Paper, Vasa 2006

Innehållsförteckning

Förord.....	4
Till läsaren.....	5
1. Inledning	6
2. Demokratibokslut.....	8
3. DKB - demokratikonsekvensbedömning	10
4. Modellen för DKB	12
4.1. Antal fullmäktige per invånare	13
4.2. Röstningsprocenten i senaste kommunalval	15
4.3. Antal personliga röster som behövs för inval till fullmäktige	17
4.4. Storleken på valbudgeten som de invalda har.....	20
4.5. Hur stor är chansen att man skall få ett förtroendeuppdrag	21
4.6. Andelen av budgeten som kommunen själv bestämmer över.....	23
4.7. Möjlighet till samverkan med kommunen	25
4.8. Antal partier i kommunfullmäktige.....	26
4.9. Byns eller intressegruppens storlek i förhållande till kommunen.....	27
4.10. Avstånd till närmaste skola.....	28
4.11. Avstånd till närmaste daghem.....	30
5. Användningen av DKB	31
6. Regeringens modeller	36
7. Efterskrift	41
BILAGA 1.....	49
BILAGA 2.....	53
BILAGA 3.....	57

Förord

Under tiden 1.1.2003-28.2.2006 har det finlandssvenska projektet Metoder och handledning för lokal organisations- och verksamhetsutveckling genomförts med Svenska studiecentralen som projektägare. Syftet med projektet har varit att stöda föreningar att utveckla sin organisation och verksamhet samt befrämja lokala grupper, föreningars och byars utvecklingsarbete på egna villkor. Projektets huvudmål kan delas in i fyra större kategorier. Kategorierna innefattar utvecklandet av en metodguide, som innehåller beskrivningar av metoder för lokal utveckling, utvecklande av ett kvalitetscertifikat för föreningar, utbildning av handledare i att använda metoder för lokal utveckling och praktiskt arbete i 30 byar i Svenskfinland. Under projektets gång föddes Metodcentret, som blev ett bestående resultat av projektet. Metodcentret samlar, utvärderar och utvecklar metoder, som ökar den pedagogiska kompetensen hos lokala grupper samt organisationer och nätverk. Genom Metodcentret ställs handledare och konkreta, utprovade metoder till aktörernas förfogande. (Se www.methodcentre.com) Projektet leddes fram till våren 2005 av projektledare Marina Lindell och därefter av undertecknad. Projektet fick under hela projekttiden stöd av styrgruppen.

Under hösten 2005 föddes nya idéer som baserade sig på erfarenheter och nya tankar som projektet fört med sig, samt även avspeglingar av den intensiva samhällsdebatten under samma tidsperiod som berör lokal utveckling. En av dessa idéer var att sammanställa en handbok om demokrati och dess konsekvenser beroende på vilken nivå eller i vilket sammanhang beslut fattas. Christina Öling, i samarbete med Björn Wallén och Peter Backa, åtog sig uppgiften att sammanställa detta material.

Ett stort tack riktas även till forskare Siv Sandberg vid Åbo Akademi som har haft tålamodet att läsa igenom materialet och komma med många goda tankar och kommentarer kring materialet. Med hopp om att materialet får belysa närdemokratins positiva sidor och vikten av att beslut även tas nära den enskilda människan!

Vasa den 27 februari 2006

Anna-Lena af Hällström

tf. projektledare för Metoder och handledning för lokal organisations- och verksamhetsutveckling

**Metoder
och handledning**
för lokal organisations- och
verksamhetsutveckling

Till läsaren

I dessa kommunstrukturomvandlingstider när stora kommuner gör sitt bästa att övertyga omkringliggande kommuner om deras förträfflighet samtidigt som de omkringliggande kommunerna gör sitt bästa för att bevisa att deras service är bästa möjliga, kan det vara mycket intressant att göra ett försök att bedöma konsekvenserna för demokratin med hjälp av enkla redskap.

DKB gör inte anspråk på att vara den exakta vetenskapen om demokratins innersta väsen. Däremot hoppas vi att den kan vara ett verktyg på vägen för de som är intresserade av vad olika strukturomvandlingar kan få för effekter i den egna byn. En genomgående tanke i handboken är, att ta fasta på hur den enskilde individen kan påverka beslutsfattandet i sin närmiljö. Samtidigt hoppas vi att den kan hjälpa till med att starta upp en diskussion kring vilken form av demokrati vi vill ha i våra närsamhällen i framtiden.

DKB- modellen tar fasta på elva olika variabler, eller vi kan kalla det elva olika sätt att mäta demokratin ur lite olika synvinklar. Modellen betygsätter variablerna med ett betyg mellan ett och fem, fem för bästa möjliga resultat och ett för det sämsta resultatet. Med hjälp av olika koefficienter kan de olika variablerna få olika tyngder och slutresultatet poängmässigt för olika alternativ ligger mellan elva och hundra poäng.

För att visa på modellens användningsområde används Österbotten samt olika diskuterade kommunreformer i Österbotten som modeller för beräkning av demokratipoäng. Detta i huvudsak för att skribenten själv sitter mitt uppe i debatten genom sitt arbete som kommundirektör i Maxmo kommun och som styrelseledamot i Österbottens Förbund. Men även ett försök till utvärdering av regeringens tre olika förslag till basmodeller för service- och kommunstruktur görs.

Christina Öling

DKB

- Handbok i demokratikonsekvensbedömning

1. Inledning

Ordet demokrati kommer från grekiskan och betyder folkmakt eller som man brukar säga folkstyre (grek. 'demos'- folk, 'kratos' – styre). Den atenska stadsstaten ('polis') utvecklade det som senare kom att betraktas som den klassiska demokratins ideal: *demos* i form av medborgarna – fria män – innehade den högsta beslutande makten, och alla medborgare förutsattes direkt deltagande i stadsstatens offentliga angelägenheter.

I Norden och Finland har det lokala självstyret närmare tusenåriga anor. Städernas självstyre härstammar från en germansk tradition sedan 1100- och 1200-talen, medan landsbygdens lokala förvaltning organiserades i sockenstämmor och ting. Förordningarna om kommunalförvaltning på landsbygden (1865) och städerna (1873) lade grunden för ett självständigt lokalt folkstyre, som senare under vår självständighetstid befästes.

I våra kommuner idag förverkligas folkstyret genom att invånarna väljer fullmäktigeledamöterna till kommunernas fullmäktige via direkta val, fullmäktige i sin tur väljer ledamöter till de övriga förtroendemannaorganen så som styrelsen och nämnder vilket betyder att detta sker via indirekt val. Förtroendemannaposterna fördelas i proportion till den politiska sammansättningen i fullmäktige. Antal invånare i kommunen bestämmer hur många ledamöter som det bör finnas i fullmäktige. Så länge som vi rör oss på nivån fullmäktige och nämnder i kommunstrukturen är sambandet ganska direkt från folket till beslutsfattarna men i dagens kommuner utlokaliseras en allt större del av verksamheten och ekonomin till samkommuner, näringslivsbolag, aktiebolag och andra konstellationer. Hur påverkar detta den enskilda individens eller olika samhällsgruppers möjligheter att påverka beslutsfattandet? Samtidigt finns det en mängd olika sätt att påverka beslutsfattandet även mellan valen.

Vid sidan av den representativa demokratins utveckling (demokratin som formellt system) är det viktigt att komplettera bilden med demokratin som process i form av reellt medborgarinflytande. Regeringens Politikprogram för medborgarinflytande (2004-2007) har fokuserat på båda sidorna, och talar om medborgarinflytande både i termer av socialt kapital och deltagande i olika beslutsprocesser. Medborgarnas deltagande kan vara direkt, indirekt eller organiseras genom olika höranden, forum och liknande samtalsarenor. Rent allmänt kan man säga att trenden i

kommunalförvaltningen går mot ett utökat hörande av befolkningen i olika ärenden och hörandet som en process är även en viktig del av tex. mark- och bygglagen från år 2000.

Den förestående kommun- och servicestrukturreformen, som enligt regeringens planer träder ikraft år 2009, väcker en del frågor i anslutning till den lokala demokratin. Hur garanteras tillgången till en likvärdig samhällsservice? Vad händer med det medborgerliga engagemanget då fullmäktige- och nämndplatser minskar? Vilka roller spelar den tredje sektorns aktörer och organisationer? Frågorna är i detta skede fler än svaren, men det viktigaste blir – liksom i alla samhällsreformer – att demokratis spelregler beaktas.

2. Demokratibokslut

Vid Finlands kommunförbund har man i demokratiprojektet jobbat med att ta fram sätt för kommuner att göra en bedömning av demokratins tillstånd i kommunen via ett så kallat *demokratibokslut*. Ordet demokratibokslut för våra tankar till ekonomiska relationstal vilket även är meningen. Kommunerna har under årens lopp lagt sig till med en hel del terminologi och arbetssätt från näringslivet om hur man mäter och följer upp utveckling av verksamhet och ekonomi. En stor skillnad mellan näringsliv och kommunal verksamhet är dock att den kommunala verksamheten baserar sig på demokrati. Kan demokratin mätas och bedömas? Via projektet ville forskarna Sari Pikkala och Krister Ståhlberg vid Åbo Akademi ta fram olika mått och nyckeltal för kommunerna så att de skulle kunna fortlöpande granska och värdera sin demokrati. Demokratibokslutet som forskarna tog fram under projektiden bygger på tjugo olika mått indelade i sex olika kategorier enligt följande;

- I Åsiktsrepresentativitet
 - Skillnaden mellan kommuninvånare och beslutsfattare mätt med fyra olika mått
- II Social representativitet
 - Skillnaden mellan kommuninvånare och beslutsfattare mätt med tre olika mått
- III Kommuninvånarnas deltagande
 - Valdeltagande och skillnader i valdeltagande mellan olika val
- IV Hur beslutsfattandet fungerar
 - Fyra olika mått på hur förtroendevalda upplever beslutsfattandet i kommunen
- V Hur medborgarsamhället fungerar
 - Mått på hur föreningslivet i kommunen fungerar
- VI Tillfredsställelse med kommunen
 - Tre olika mått på hur nöjda kommuninvånarna var med kommunen

I denna undersökning deltog 47 kommuner i Finland. För alla de tjugo måtten rangordnades kommunerna. För varje mått delades de sedan in i tre lika stora grupper där den sämsta gruppen fick ett poäng och den bästa tre poäng, slutligen räknades kommunens alla poäng ihop och det blev det slutliga demokratimåttet. Fördelen med ett dylikt förfarande är att kommunerna kan jämföra sitt resultat

sinsemellan och vet då om demokratin i deras kommun har det gott ställt eller om det skulle vara orsak att ändra på någonting.

Resultatet av undersökningen visar att det finns tydliga skillnader mellan de olika kommunerna. De mindre kommunerna klarade sig överlagt bättre i undersökningen än de stora. Förtroendevalda i stora kommuner representerade socialt och till sina åsikter invånarna sämre än i en liten kommun. Röstningsprocenten var sämre i de större kommunerna och de som bor i tätorten använde sig mindre av andra påverkningsmöjligheter. De mindre kommunerna hade en underrepresentation av kvinnor i fullmäktige (Demokrati kan mätas – Voidaanko demokratia mitata? (red.) Maria Brommels och Jorma Ylönen, Finlands Kommunförbund 2002).

3. DKB - demokratikonsekvensbedömning

Demokrati finns på olika håll och på olika nivåer i vårt samhälle. I Finland får vi till exempel även välja vår president via direkta val nuförtiden, men jag vet inte om man kan påstå att vi väljare besitter mer makt över presidenten för det. Till riksdagen väljer vi även våra representanter som skall företräda våra åsikter och regioner för den valda perioden, men av någon underlig anledning får man en känsla av att de glömmer sina vallöften och går förlorade i politikens korridorer när de väl kommit in i riksdagen. Den kommunala nivån av demokrati är den nivån som ligger väljarna närmast och är också grundstenen i vår nordiska demokrati. Ute i kommunerna får kommuninvånarna vart fjärde år välja in nya eller gamla representanter som under valperioden skall göra sitt bästa för att tillgodose behoven av kommunal service för kommunens invånare.

Syftet med DKB så som vi väljer att göra den här är att utreda vilka olika följder som kan uppstå när vi går in och förändrar den kommunala demokratins hörstenar, tex genom att slå ihop kommuner till större enheter. Målsättningen är att hitta redskap som gör att vi kan se hur byarnas demokrati påverkas eller förändras genom en förändring av kommunens utseende. Att hitta enkla och mätbara sätt att jämföra kommunerna före och efter förändringen och granska hur demokratin eller påverkningsmöjligheterna ändras i och med förändringen. Tanken påminner om hur man gör miljökonsekvensbedömningar innan man utför stora projekt som kan påverka vår miljö. Det angreppssätt på vilket man i kommunförbundets projekt jobbat med demokratibokslut kan inte direkt tillämpas på demokratikonsekvensbedömningen eftersom man här närmast tänkt sig att studera situationen i enskilda kommuner. Att basera analysen på en rangordning kommuner emellan blir då omöjlig. Istället kommer vi att jobba fram en modell som kan tillämpas på alla kommuner för att få fram ett belopp på demokratin, genom att beräkna värdet före och efter förändringen så kan man se hur demokratin påverkas av själva förändringen. Modellen kan användas av en enskild individ, en samhällsgrupp eller ett parti för att få grepp om effekterna av olika föreslagna reformer.

Demokratibegreppet kan granskas ur olika vinklar beroende på om man ser på påverkningsmöjligheterna ur användarens, invånarens eller innehållsmässig synvinkel. Det kan konkretiseras tex. genom att ställa sig frågan hur lätt kan en individ bli fullmäktigeledamot? Hur många röster behövs för att ett parti eller grupp skall få absolut majoritet i en fullmäktigeförsamling. Utgångsantagandet för resonemanget är att ju mer representation i de olika beslutande organen desto större demokrati i närsamhället. Resonemanget blir svårare ju mer av beslutsfattandet som sker via indirekta val till olika organ och bolag. För att resonemanget skall bli mer belysande kommer Österbotten och vissa kommuner i Österbotten att tas som

case i de olika resonemangen. I Österbotten debatteras olika former av kommunsammanslagningar friskt både på kommunal som landskapsnivå, som ett resultat av den arbetsgrupp som tillsatts på statligt håll för att se över service- och kommunstrukturerna i landet.

Fullmäktigeförsamlingarna i olika kommuner är definierade i kommunallagens 10 § enligt följande:

Antal invånare	Antal ledamöter i fullmäktige
högst 2 000	17
2 001- 4 000	21
4 001- 8 000	27
8 001- 15 000	35
15 001- 30 000	43
30 001- 60 000	51
60 001-120 000	59
120 001-250 000	67
250 001-400 000	75
över 400 000	85

I en kommun med mindre än 2 000 invånare kan dess fullmäktige även bestämma att man har ett mindre antal ledamöter, dock minst 13 stycken.

4. Modellen för DKB

Modellen för DKB går ut på att man bedömer demokratin med elva olika variabler och poängsätter varje variabel med betygen ett till fem. Genom att använda olika koefficienter för att sätta vikter på de olika variablerna blir den maximala slutsumman hundra poäng om kommunen får fulla betyg på alla variabler. Minimivärdet för kommunen om man får lägsta betyg på alla variabler blir elva. Genom att undersöka de olika variablerna och vilka värden kommunerna i Finland har på de olika variablerna har jag försökt att göra en indelning så att det blir en spridning över hela betygsskalan.

Eftersom vi i vårt urval av variabler som granskas utgår ifrån sådana som skall vara enkla att få tag på och räkna ut så begränsar detta vår DKB modell ganska kraftigt. En viss snedvridning kan finnas inbyggd i modellen genom att ett flertal variabler ger högre betyg åt mindre kommuner eftersom de i allmänhet har högre antal förtroendevalda och det är enklare att bli invald i olika organ, å andra sidan betyder ju detta också att demokratin är enklare och mera hanterbar för den enskilda individen och ett högre betyg motiverat.

Målsättningen är att DKB modellen skall bli ett användbart redskap i olika byar för att diskutera och resonera kring de förändringar som kan vara på kommande i olika kommuner. Det är skäl att i samband med användningen även vara medveten om de olika bristerna som modellen besitter, framförallt kan det ju finnas olika åsikter om vad som är viktigt för byn. Kanske möjligheten att behålla byskolan betyder allt för en by och då är man knappast intresserad av hur många fullmäktige per invånare olika alternativ ger. Jag hoppas att modellen i så fall ändå kan vara till hjälp på vägen och det är fritt fram att ändra på olika koefficienter i sina egna analyser för att sätta högre vikter på det som man själv anser är viktigt.

De olika variablerna som använts för bedömningen är följande:

1. Antal fullmäktige per invånare
2. Röstningsprocenten i senaste kommunalval (i detta fall 2004)
3. Antal personliga röster som behövs för inval i fullmäktige
4. Storleken på valbudgeten som de invalda har
5. Hur stor är chansen att man skall få ett förtroendeuppdrag
6. Andel av budgeten som kommunen själv bestämmer över
7. Möjligheten till samverkan med kommunen
8. Antal partier i kommunfullmäktige
9. Byns eller intressegruppens storlek i förhållande till kommunen
10. Avstånd till närmaste skola
11. Avstånd till närmaste daghem

Jag skall nu gå närmare in på att definiera de olika variablerna en och en och samtidigt motivera varför just dessa tagits som mått på demokratin. Senare kommer jag att redovisa några beräkningar på hur formeln kan användas i praktiken.

4.1. Antal fullmäktige per invånare

Eftersom kommunallagen bestämmer antalet fullmäktigeledamöter i kommunens fullmäktigeförsamling och denna är relaterad till antalet invånare i kommunen är det ganska naturligt att det finns relativt sett fler fullmäktigeledamöter per invånare i en mindre kommun. Man kan med andra ord resonera som så att beslutsfattandet sker närmare individen i ett mindre lokalsamhälle på basen av denna variabel.

Situationen i de Österbottniska kommunerna

Kommun	Antal fullmäktige per invånare	Invånarantal 31.12.2003	Antal fullmäktigeledamöter	Antal invånare per fullmäktigeledamot
Vasa	0,090 %	56953	51	1117
Jakobstad	0,221 %	19431	43	452
Korsholm	0,253 %	17028	43	396
Pedersöre	0,336 %	10406	35	297
Närpes	0,366 %	9575	35	274
Kristinestad	0,345 %	7836	27	290
Laihela	0,361 %	7471	27	277
Nykarleby	0,470 %	7450	35	213
Kronoby	0,397 %	6794	27	252
Malax	0,487 %	5549	27	206
Storkyro	0,533 %	5065	27	188
Lillkyro	0,568 %	4752	27	176
Larsmo	0,635 %	4251	27	157
Vörå	0,596 %	3524	21	168
Korsnäs	0,946 %	2219	21	106
Oravais	0,949 %	2212	21	105
Kaskö	0,963 %	1558	15	104
Maxmo	1,254 %	1037	13	80

Ur tabellen ovan framgår att den minsta kommunen i Österbotten också har den högsta kvoten av ledamöter i fullmäktige per invånare.

Siffrorna är tagna ur statistikcentralens uppgifter som finns på webbsidan http://www.stat.fi/tk/he/vaalit/vaalit2004kun/index_ru.html ur tabellen (i Excel-format) ”Röstberättigade och röstande efter kön, godkända röstsedlar och invalda fullmäktige samt förhandsröster efter parti och antal röstningsområden, kasserade röstsedlar och beaktade förhandsröster efter kommun i kommunalvalet 2004”.

Den relativa tätheten av beslutsfattare i lokalsamhället är alltså högre ju mindre kommun. I praktiken torde detta betyda att det är en större chans att man personligen har kontakt och känner en fullmäktigeledamot i en mindre kommun. I småkommunerna Oravais och Korsnäs går det cirka hundra invånare på en förtroendevald, medan det i staden Vasa går 1 117 invånare på en förtroendevald. Skillnaden är ganska stor och det är lätt att förstå att den direkta kontakten mellan de förtroendevalda och invånarna blir mindre ju större enheter vi har. Det är även en större chans att man själv är ledamot i fullmäktige i en mindre kommun. Räkna man baklänges så borde den största staden i Österbotten, Vasa, ha 714 ledamöter i fullmäktige för att komma upp i samma relation som den minsta kommunen, Maxmo. Samtidigt inser vi orimligheten i ett fullmäktige av den storleken och nödvändigheten i en gradering av antalet ledamöter. Hur påverkas då detta om man ändrar om i kommunstrukturen? Naturligtvis blir det så att ju större enheter som man slår ihop kommuner till desto färre fullmäktigeledamöter per invånare.

För att praktiskt kunna visa och demonstrera de olika trenderna så kommer jag att använda mig av olika versioner av kommunsammanslagningar här i Österbotten. Det första exemplet Vörå-Maxmo är det som ser närmast ut att förverkligas i snabb takt i regionen. De tre följande exemplen har jag utgått ifrån att en lite kommun slås samman med liknade kommuner, en större landskommun och slutligen en regional storkommun med staden Vasa som centrum ihopslaget med de omkringliggande kommunerna Korsholm, Maxmo, Oravais, Vörå, Storkyro, Lillkyro, Laihela, Malax och Korsnäs.

Situationen för vissa sammanslagna kommuner

Sammanlagda kommuner	Antal fullmäktige per invånare	Invånarantal 31.12.2003	Antal fullmäktige-ledamöter	Antal invånare per fullmäktige-ledamot
Vörå-Maxmo	0,592 %	4561	27	169
Vörå-Oravais-Maxmo	0,399 %	6773	27	251
Maxmo-Korsholm	0,238 %	18065	43	420
Stor-Vasa	0,056 %	105810	59	1793

Med andra ord så kommer det i en kommun av Stor-Vasas storlek det att gå en förtroendevald på ca 1793 invånare, så det blir väldigt osannolikt att den vanliga människan skall ha daglig kontakt med en förtroendevald i fullmäktige. I värsta fall kan det tänka sig att en liten kommun av tex. Maxmos storlek blir helt utan representation i det fullmäktige. I en sådan situation blir steget mycket svårare att ta när man skall kontakta en främmande person för att föra fram sina personliga åsikter i olika frågor. I en konstellation med Maxmo-Vörå så skulle det gå en förtroendevald på 169 invånare vilket ju gör att man har mycket närmare till de förtroendevalda eftersom någon med största sannolikhet kommer från den egna byn eller närmiljön.

I modellen för demokratikonsekvensbedömningen får kommunen högre poäng ju fler antal fullmäktige kommunen har per invånare. Vi har använt oss av koefficienten två för denna variabel eftersom fullmäktige är den högsta beslutande instansen i kommunen, och därför är det viktigt att ha ett visst inflytande där om man vill påverka skeendet i den egna byn. Koefficienten två är den normala koefficientnivån. I grunden har jag nämligen utgått ifrån att alla variabler bör ha en koefficient om två för att vi skall uppnå slutsumman hundra, men för att ge större tyngd åt vissa variabler och mindre vikt åt andra så har koefficienterna i vissa fall ändrats till tre för att ge större tyngd och i vissa fall ett för att visa på att variabeln är av mindre vikt.

1

Antal fullmäktige per invånare	Poäng
från 0 till 0,0003	1
från 0,00031 till 0,0009	2
från 0,00091 till 0,003	3
från 0,0031 till 0,006	4
från 0,0061 uppåt	5
Resultat	
Koefficient	2
Slutpoäng	

4.2. Röstningsprocenten i senaste kommunalval

Röstningsprocenten är ett viktigt mått på deltagandet i den demokratiska processen hos kommuninvånarna. Överlagt har röstningsprocenten i de olika valen sjunkit i Finland. Denna process sker snabbare i de urbana städerna medan man många gånger av tradition röstar flitigare på landsbygden. Att ändra om röstningsförfarandet kan också ge ett uppsving i röstningsaktiviteten som i presidentvalet här i Finland. Demokratin är beroende av att medborgarna deltar i valprocessen, utan deltagande faller systemet ihop och legitimiteten blir lidande. Ju högre valdeltagande desto mer demokratiskt lokalsamhälle. Valdeltagandet går dessutom att dela upp på de olika röstningsområdena för att få ett mått som ligger närmare byanivån.

Röstningsaktiviteten i kommunerna				
Kommun	Valdeltagande i kommunalvalet 2004	Valdeltagande i kommunalvalet 2000	Befolkning	
Vasa	58,4 %	55,4 %	56953	
Lillkyro	62,3 %	65,4 %	4752	
Laihela	65,1 %	63,4 %	7471	
Storkyro	66,3 %	66,5 %	5065	
Jakobstad	66,7 %	63,9 %	19431	
Korsholm	67,2 %	64,3 %	17028	
Närpes	69,4 %	67,4 %	9575	
Nykarleby	70,1 %	69,4 %	7450	
Maxmo	70,2 %	73,1 %	1037	
Vörå	71,8 %	70,7 %	3524	
Malax	72,1 %	66,8 %	5549	
Oravais	72,4 %	68,7 %	2212	
Kaskö	74,8 %	74,4 %	1558	
Kristinestad	74,8 %	71,9 %	7836	
Korsnäs	76,1 %	71,1 %	2219	
Kronoby	76,7 %	75,6 %	6794	
Pedersöre	79,2 %	79,7 %	10406	
Larsmo	82,4 %	79,6 %	4251	

I tabellen ovan har jag sorterat de Österbottniska kommunerna med avseende på valdeltagandet i kommunalvalet 2004. Det syns en tydlig skillnad mellan dels städer och landsbygd men även mellan svensk- och finskspråkiga kommuner. Valdeltagandet är som lägst i den största staden Vasa som då också har finska som majoritetsspråk, sedan kommer de finska landskommunerna med ett valdeltagande kring 65 %. Den största svenskspråkiga landskommunen Korsholm har ett valdeltagande på 67 % medan de mindre landskommunerna ligger på 70-76 %. Siffrorna visar att det finns signifikant skillnad i deltagande i den demokratiska processen mellan olika kommuner.

Uppgifterna på valdeltagandet i olika val i de olika kommunerna finns på Statistikcentralens webbsida http://www.stat.fi/tk/he/vaalit/vaalit2004kun/index_ru.html därifrån uppgifterna ovan har sammanställts ur tabellen (i Excel-format) ”Röstberättigade och röstande efter kön, godkända röstsedlar och invalda fullmäktige samt förhandsröster efter parti och antal röstningsområden, kasserade röstsedlar och beaktade förhandsröster efter kommun i kommunalvalet 2004”.

Röstningsprocenten i senaste kommunalval	
	Poäng
från 0 till 54 %	1
från 55 % till 63 %	2
från 64 % till 69 %	3
från 70 % till 74 %	4
från 75 % uppåt	5
<hr/>	
Resultat	
Koefficient	2
<hr/>	
Slutpoäng	

I modellen får kommunen högre poäng ju högre röstningsprocent i senaste kommunalval som man har. Demokratin är beroende av att man deltar i de allmänna valen och röstar in sina kandidater som man tycker representerar de åsikter och värderingar som behövs i ett fullmäktige. Om man inte längre deltar i valen så är man inte längre med och påverkar den kommunala demokratin. Ett högt valdeltagande behövs för att systemet skall anses vara legitimt och representera den rätta sammansättningen i fullmäktige. Eftersom ett aktivt deltagande är viktigt i den demokratiska processen har vi gett även denna variabel koefficienten två.

Man kan se en tydlig trend att röstningsprocenten minskar i större städer, kanske som en följd av att människorna upplever att de inte kan påverka valutgången och därför låter bli att rösta. Även från Kajaana (Sisäasiainministeriön julkaisuja 37/2005, Siniset ajatukset – sanoista tekoihin, Kainuun hallintokokeilun arviointi, ensimmäinen väliraportti) där man bedrivit ett försök med folkvalt landskapsfullmäktige som huvudman för vissa regionala uppgifter blev valdeltagandet mycket lägre än man hade tänkt sig. När man försöker beräkna effekten av kommunreformer kan man utgå ifrån vad röstningsprocenten brukar vara för en kommun/stad av den aktuella storleken.

4.3. Antal personliga röster som behövs för inval till fullmäktige

Ett annat sätt att analysera saken är att se på hur många röster som behövs för att få in en kandidat i kommunens fullmäktige, eller hur många röster jag behöver som kandidat för att bli invald i fullmäktige. Eftersom valsystelet i Finland bygger på att resultatet för ett parti blir avgörande för hur många av dess kandidater som går in så är denna fråga inte entydig att svara på. Ett sätt att uppskatta hur många röster som behövs är att anta att en kandidat ställer upp i valet på en egen lista, då

tillfaller alla rösterna kandidaten själv och blir samtidigt hans jämförelsetal. Som exempel kan senaste resultat från kommunalvalet 2004 användas. I Maxmo hade den sista invalda kandidaten ett jämförelsetal på 44, med andra ord så kunde en enskild kandidat på en egen lista bli invald med 45 röster. För motsvarande resonemang i Vörå behövs minst 95 röster och i staden Vasa 475 röster. Man bör komma ihåg i detta sammanhang att de personliga rösterna på olika kandidater inom partiernas listor kan vara betydligt mindre och kandidaten kan ändå bli invald till fullmäktige eftersom man drar nytta av alla röster som partiet eller listan har fått. Som exempel på detta kan tas att den sista invalda kandidaten i Maxmo i kommunalvalet 2004 de facto hade bara 25 personliga röster. Men om man tänker sig en speciell aktionsgrupp i ett samhälle som vill jobba för en viss sakfråga i närsamhället så är detta antal röster det minsta som behövs för att man skall få in sin kandidat i fullmäktige.

Ser vi bara till antalet röster som behövs för att gå in i fullmäktige så måste man medge att det behövs lite mer än bara personliga bekanta för att samla ihop 500 röster för att gå in i Vasafullmäktige. Var går då tröskeln för gemene man att ställa upp i ett fullmäktigeval? Är det när man måste satsa av egna medel för en reklamkampanj inför valet, eller är det en större stötesten att uppträda offentligt inför tv kameror och veta att en stor del av befolkningen följer med vad man säger och gör i fullmäktigeförsamlingen. Demokratin är betydligt närmare i de mindre samhällena där det är relativt vanligt att grannar och bekanta deltar i fullmäktige, man kan nästan säga att det mindre samhället fostrar till demokrati mer än ett större samhälle. Det blir inte heller så konstigt för de unga att ställa upp i val och fundera på frågor kring det egna närsamhället när tröskeln är tillräckligt låg för att man skall lyckas i sitt val.

Ser vi då på vilka konsekvenserna blir av olika förändringar i kommunstrukturen på basen av detta resonemang om hur många röster som behövs för att få in en enskild kandidat så kan vi konstatera att resultaten ibland kan bli en förbättring för de som bor i den större kommunen.

Antal röster som behövs för att få in en kandidat på en egen lista

Maxmo	45
Vörå	95
Oravais	58
Korsholm	189
Vasa	475

Sammanlagda kommuner

Vörå-Maxmo	93
Maxmo-Oravais-Vörå	134
Maxmo-Korsholm	184
Stor-Vasa	853

Det visar sig att genom att slå ihop Maxmo och Vörå så blir det något lättare att få in en enskild kandidat, om man jämför med situationen tidigare i den större kommunen. Likaså behövs det några få röster mindre i en sammanslagning av Maxmo-Korsholm. Det blir förstås svårare än i Maxmo men något lättare för Vöråbor och Korsholmare att få in en enskild kandidat. Genom att slå ihop en mindre kommun med en större enhet blir det alltså något lättare än tidigare i den större enheten att få in en kandidat även om skillnaden är ytterst liten. Slår man ihop till mycket större enheter som till ett "Stor-Vasa" så blir det genast mycket svårare för alla att få in en egen kandidat. Tar man den minsta kommunen som exempel, Maxmo, så kan man säga att om Marthaföreningen ville ha in en egen kandidat för att påverka beslutsfattandet i kommunen så hade det räckt med att 45 av föreningens medlemmar ställde sig bakom henne. Medan det i Stor-Vasa hade krävts 853 medlemmar.

3

Antal personliga röster som behövs för inval i fullmäktige	Poäng
501 röster eller mer	1
201 - 500 röster	2
101 - 200 röster	3
51-100 röster	4
0 - 50 röster	5
Resultat	
Koefficient	2
Slutpoäng	

I modellen har vi gett flest poäng till de kommuner där det behövs minst röster för att bli invald till fullmäktige och mindre ju fler röster som behövs för inval. Koefficienten för denna variabel är två, vilket är den normala koefficientnivån. I grunden har jag nämligen utgått ifrån att alla variabler bör ha en koefficient om två för att vi skall uppnå slutsumman hundra, men för att ge större tyngd åt vissa variabler och mindre vikt åt andra så har koefficienterna i vissa fall ändrats till tre för att ge större tyngd och i vissa fall ett för att visa på att variabeln är av mindre vikt.

4.4. Storleken på valbudgeten som de invalda har

Denna variabel är tänkt som ett mått på den tröskel som kan uppstå för människor att aktivera sig politiskt. I en liten kommun är det ofta vanligt att folk är förtroendevalda i olika politiska organ och det känns inte så främmande heller för sådana som aldrig tidigare varit politiskt aktiva. Ofta krävs det heller inga stora uppoffringar av de som väljer att aktivera sig och man kan lätt bli invald eftersom samhället är litet och de flesta känner till att man kandiderar även utan en enda valreklam. I ett större samhälle med färre aktiva inom politiken och färre som känner till kandidaturen blir nödvändigheten av valfinansiering större. När insatserna stiger blir det även en urgallrande faktor. Alla är inte beredda att satsa pengar på en valkampanj eller kanske man drar sig för att ge sig in i det offentliga spelet. En del potentiella förtroendevalda påverkare gallras helt enkelt ur. De som gallras ur torde i första hand vara sådana som är försiktiga med sina åtaganden eller känsligare än medeltalet på något vis. Förekomsten av att man skall finansiera sina val innebär att en del av de potentiella kandidaterna uteblir och sålunda blir det demokratiska startfältet snävare och snävare.

4

Valbudget som har avänts för	
inval	Poäng
Mer än 1 000 €	1
Mellan 500 till 900 €	2
Mellan 100 till 500 €	3
Några använder upptill 100 €	4
Inga medel behövs för inval	5
<hr/>	
Resultat	
Koefficient	2
<hr/>	
Slutpoäng	

I modellen ges mer poäng ju mindre medel som behövs för att bli invald till kommunfullmäktige. Numera måste alla invalda ledamöter redovisa sina

valbudgeter och upplysningar om detta finns att fås från kommunens centralvalnämnds sekreterare. Koefficienten för denna variabel är två.

4.5. Hur stor är chansen att man skall få ett förtroendeuppdrag

Detta är ett mått på det totala antalet förtroendeuppdrag som finns i kommunen, dvs. styrelser, nämnder, direktioner, samkommuner, bolag mm. Ju fler uppdrag det finns desto större chans att de som vill engagera sig finner ett lämpligt uppdrag och blir invald i något organ. Å andra sidan ju större kommun desto större konkurrens om dessa uppdrag. Med andra ord så ökar ett ökat antal förtroendeuppdrag demokratin medan ett ökat antal invånare i kommunen som konkurrerar om dessa poster minskar demokratin. Det är ju efter valen som man vid första fullmäktigemötet utser förtroendevalda till de olika organen och posterna. I tabellen har jag sammanställt de olika förtroendeuppdragen som finns i kommunerna för ett antal Österbottniska kommuner och relaterat dem till antalet invånare för att beräkna vad man kan kalla chans eller sannolikheten att få ett förtroendeuppdrag.

Kommun	Antal styrelsen	Antal i nämnder	Antal i samkommuner	Antal i direktioner	Antal bolag	Antal totalt	Antal invånare	Chans
Vasa	11	123	27	35	41	237	56953	0,416 %
Korsholm	13	174	19	30	47	283	17028	1,662 %
Vörå	9	78	14	25	12	138	3524	3,916 %
Oravais	9	81	15	2	9	116	2212	5,244 %
Maxmo	7	70	7	5	13	102	1037	9,836 %

Man kunde tänka sig att i en större kommun eller stad finns det mera olika politiska organ att välja förtroendevalda till, men verkligheten visar att det i alla fall är mycket lättare att få ett politiskt uppdrag i en mindre kommun eftersom konkurrensen om uppdragen är mindre. I den minsta kommunen Maxmo har var åttonde röstberättigad invånare något förtroendeuppdrag. Det är enkelt att se att det lokala inflytandet i ett mindre samhälle är enklare och större än i ett större samhälle.

Hur förändras detta genom kommunsammanslagningar? Jag tänker mig att de flesta förtroendeorgan kvarstår i den större kommunen som man sammanslår med, så som styrelsen. Antal nämnders förtroendevalda kan tänkas öka något, antingen genom flera medlemmar i nämnderna för att skapa en större representation eller också nya nämnder för de delområden som inkorporeras i den nya kommunen. Antal nämnder i samkommunerna har jag adderat ihop liksom antal direktioner och antal aktiebolag. Dessa är direkta antaganden från min sida och i verkligheten kan dessa bli något lägre eftersom representationen i samkommunen beräknas på det nya invånarantalet i kommunen och några av aktiebolagen sannolikt är samma för de olika kommunerna. Med andra ord så är det fritt fram för olika gissningar, rent

allmänt borde denna variabel då visa bättre poäng om tex den nya sammanslagna kommunen går in för områdesfullmäktige, för då blir ju antalet förtroendevalda större direkt.

Kommun	Antal styrelsen	Antal i nämnder	Antal i samkommuner	Antal i direktioner	Antal bolag	Antal totalt	Antal invånare	Chans
Vörå-Maxmo	9	90	21	30	20	170	4561	3,727 %
Maxmo-Korsholm	13	180	26	35	60	314	6773	4,636 %
Vörå-Oravais-Maxmo	9	100	36	35	34	214	18065	1,185 %
Stor-Vasa	13	150	50	50	70	333	105810	0,315 %

Helt naturligt så sjunker möjligheten till förtroendeuppdrag ju större de enheterna är som vi skapar, enda undantaget är om vi slår ihop en riktigt liten kommun med en riktigt stor kommun så kan möjligheterna blir större än vad de var i den stora kommunen före sammanslagningen. Men det är så att det totala antalet förtroendeuppdrag i en större kommun inte stiger lika mycket som antalet röstberättigade och konkurrensen om uppdragen hårdnar ju större kommuner vi skapar.

I detta resonemang har jag inte tagit hänsyn till att det i många fall kan vara samma personer som sitter på olika förtroendeuppdrag. Detta dels för att det blir för invecklat att reda ut för olika kommuner och dels för att det nog i stort sett är lika vanligt i både små och stora kommuner att vissa politiker handhar fler uppdrag än andra. Typiskt är att styrelsens ordförande och fullmäktiges ordförande sköter ett flertal andra uppdrag också som så att säga kommer med ordförandeposten.

Dessa siffror är lite vanskligare att få tag i, jag har valt att gå in på kommunernas hemsidor och därifrån själv räkna ihop antalet förtroendevalda i olika organ. I de fall som jag inte hittat alla uppgifter på hemsidorna har jag sedan skickat e-post till den berörda kommunen och begärt kompletterande uppgifter. Då har jag samtidigt konkret fått testat om interaktionen mellan befolkning och tjänstemän fungerar via e-post.

5

Chans att få förtroendeuppdrag	Poäng
från 0 till 0,6 %	1
från 0,61 % till 2,5 %	2
från 2,51 % till 5,0 %	3
från 5,1 % till 10,0 %	4
från 10,1 % uppåt	5
Resultat	
Koefficient	3
Slutpoäng	

I modellen får kommunen högre poäng ju fler förtroendeuppdrag per rösteberättigad invånare man har. Koefficienten i detta fall har jag valt till tre, för att sätta lite större tyngd vid denna variabel för ju mer man är involverad i kommunen desto större chans har man även att kunna påverka händelser i olika former rent konkret.

4.6. Andelen av budgeten som kommunen själv bestämmer över

I diskussionerna kring små eller stora kommuner hör vi ofta argumentet att små kommuner inte är demokratiska eftersom man inte längre i dessa kommuner kan bestämma över saker och ting längre, eftersom hela budgeten går åt till lagstadgade uppgifter. Detta är sant eftersom en allt större andel av den kommunala budgeten går till primärhälsovården och specialistsjukvården. Dessa serviceformer är dessutom ofta organiserade i samkommunsform vilket gör att den direkta demokratin inte tillämpas och de förtroendevalda ofta upplever det så att de inte kan påverka samkommunernas verksamhet. Speciellt gäller detta då små kommuner som kan ha en eller två ledamöter i samkommunen för tex. specialistsjukvården. I framtidsmodellerna för den kommunala servicestrukturen har man också tänkt sig i servicedistriktmodellen att social- och hälsovården skall organiseras i stora servicedistrikt. Detta innebär att denna del av den kommunala budgeten kommer att gå direkt till servicedistriktet. Med andra ord så försöker jag via denna variabel att avskilja den del av den kommunala budgeten som de förtroendevalda i verkligheten kan vara med och påverka genom sina demokratiska beslut. För att det skall vara rättvist emellan kommuner av olika storlekar så bör beloppet divideras per invånare. Grundantagandet är att demokratin i samhället ökar om man har ett större budgetbelopp att de facto bestämma över.

Uppgifter om kommunernas utgifter totalt och utgifterna för social- och hälsovård finns att hittas på kommunförbundets nätsidor, www.kommunerna.net under rubriken statistik och kommunalekonomisk statistik, där tabellen kostnader för kommunernas serviceproduktion 2004 kan laddas ner i form av en exceltabell. Därifrån har jag försökt att plocka ut sådana utgiftsposter som för det mesta ombesörjs i primärkommunen samt dessutom är sådana uppgiftsområden att kommunen själv kan påverka hur mycket man satsar på det området rent ekonomiskt. Jag har adderat ihop kommunens utgifter för följande uppgiftsområden: undervisning och kulturväsendet, bibliotek, idrott- och friluftsliv, samhällstjänster (byggnadstillsyn, miljövård, trafikleder, parker och allmänna områden), övriga tjänster (bl.a. befrämjande av näringsliv).

Det skiljer ganska mycket mellan de olika kommunerna hur mycket per invånare som går åt till dessa punkter i budgeten. Visserligen kan det även finnas fel i statistiken, som alltid, det vill säga att olika kommuner har definierat sina utgifter olika och sålunda kanske det ser ut som om kommunen satsar mer eller mindre på olika saker men i det stora hela torde uppgifterna vara tillförlitliga. Det verkar dessutom som om de rätt så väl stämmer överens med antagandet att det finns mer pengar att bestämma över i större kommuner. Den största staden i Österbotten, Vasa, kommer upp till det högsta beloppet per invånare medan de minsta kommunerna, Maxmo och Korsnäs, har de lägsta beloppen. Däremellan finns ändå både små och stora kommuner som har ett större eller ett mindre belopp per invånare att förfoga över inom dessa uppgiftsområden. Bland annat Vörå har det näst högsta beloppet i Österbotten trots enbart 3 500 invånare, medan Korsholm ligger under medeltalet för kommunerna i Österbotten trots sina 17 000 invånare. Trots detta anser jag att variabeln är befogad som ett mått på den ekonomiska sfären som de förtroendevalda har att röra sig med. Man kan resonera så att kommunerna har gjort olika val genom tiderna som leder till den ekonomiska situation de har idag.

De Österbottniska kommunernas utgifter per invånare

Kommun	Undervisn- och kultur- väs. sml. euro/ invånare	Bibliotek euro/ invånare	Idrott och fri- luftsliv euro/ invånare	Samhälls- tjänster sml. ¹⁾ euro/ invånare	Övriga tjänster sml. ²⁾ euro/ invånare	Summa	Befolkn.
Fasta Finland	1 063	46	70	198	32	1 409	
Österbotten	1 259	52	54	208	42	1 613	173 435
Korsnäs	754	59	17	180	33	1 043	2 199
Maxmo	750	59	32	164	57	1 063	1 049
Lillkyro	916	51	31	179	42	1 219	4 699
Oravais	893	43	19	189	92	1 235	2 185
Laihela	956	40	51	196	31	1 274	7 522
Kronoby	1 016	52	27	179	33	1 306	6 811
Närpes	1 024	46	70	135	61	1 336	9 515
Korsholm	1 062	46	60	159	23	1 350	17 240
Malax	1 077	41	11	181	47	1 357	5 554
Storkyro	1 034	47	86	244	34	1 445	5 074
Kristinestad	1 131	47	25	216	51	1 470	7 760
Nykarleby	1 148	43	26	242	36	1 495	7 436
Kaskö	1 138	103	66	191	0	1 498	1 519
Pedersöre	1 184	41	51	191	33	1 501	10 511
Larsmo	1 350	42	29	147	24	1 593	4 323
Jakobstad	1 139	57	55	338	31	1 620	19 467
Vörå	1 485	51	54	168	91	1 849	3 541
Vasa	1 603	59	68	205	49	1 983	57 030

6

Andel av budget som inte binds av social- och hälsovård		Poäng
från 0 till 1.100 €		1
från 1.101 € till 1.300 €		2
från 1.301 € till 1.500 €		3
från 1.501 € till 1.700 €		4
från 1.701 € uppåt		5
Resultat		
Koefficient		2
Slutpoäng		

I modellen får kommunen högre poäng ju högre belopp per invånare man har att förfoga över. Tanken är ju att de förtroendevalda genom detta belopp kan förverkliga sina målsättningar på ett bättre sätt, ju högre belopp desto mer kan de förtroendevalda förverkliga förutom rent lagstadgade uppgifter. Koefficienten för denna variabel är två, som är att se som normalkoefficient.

4.7. Möjlighet till samverkan med kommunen

Detta är en variabel som beskriver om det är lätt eller svårt att ta kontakt med myndigheten för att föra fram sin åsikt i olika ärenden. Finns det internetsidor med länkar direkt till beslutsfattarna så att jag kan sitta vid datorn på kvällarna och skriva ner allt vad jag vill att de skall göra? Finns det möjlighet till dialog med beslutsfattarna? I ett litet samhälle kan det vara så att man umgås direkt med de beslutsfattande i olika sammanhang och kan framföra sina åsikter, men man kan också ta med de beslutsfattande ut i byarna och ha så kallade byamöten för att pejla invånarnas åsikter i olika frågor. Målsättningen är att skapa en variabel som bygger på ett betyg på graden av samverkansmöjligheter för medborgarna. Betyget ges med beaktande av följande faktorer:

- Finns det uppdaterade och aktuella Internetsidor för kommunen där även alla kontaktuppgifter finns så att det är enkelt att kontakta och få upplysningar om kommunen i form av t.ex. protokoll?
- Håller kommunen informationsmöten för invånarna kring olika teman för att öka invånarnas möjlighet till påverkan i olika ärenden?
- Har kommunen för vana att göra invånarenkäter eller brukarenkäter för att ta reda på hur invånarna ser på deras verksamhet och service?

- Har man ungdomsparlament i kommunen?
- Har man äldreråd eller handikappråd för att öka dessa samhällsgruppers inflytande i kommunen?

7

Möjlighet till samverkan med myndigheten	Poäng
Uppdaterade aktuella internetsidor med protokoll mm.	1
Informationsmöten för invånarna kring olika teman	1
Invånarenkäter eller brukarenkäter	1
Ungdomsparlament	1
Äldreråd eller handikappråd	1
Resultat	
Koefficient	2
Slutpoäng	

I modellen får kommunen ett poäng för varje sak som kan anses uppfyllt i kommunen och sedan adderas totalpoängen ihop och multipliceras med koefficienten två för att erhålla kommunens slutpoäng.

4.8. Antal partier i kommunfullmäktige

En kommun med ett större antal partier kan anses bättre representera alla de olika åsikter som finns i samhället. Med många olika partier att välja emellan är det en högre sannolikhet att man hittar just det parti som bäst representerar de åsikter och värderingar som man själv också har. Det betyder också att man som invånare har en större chans att hitta ett parti som driver just de frågor som man själv vill arbeta för och med ett parti som stöd i politiken är det också mycket lättare att uppnå sina målsättningar. Samtidigt kan man säga att i vår modell för DKB är det en av de variabler som de flesta stora kommuner erhåller ett bättre betyg på.

Antal partier i kommunfullmäktige	Poäng
endast ett eller två partier	1
tre till fyra partier	2
fem till sex partier	3
sex till sju partier	4
åtta eller fler partier	5
Resultat	
Koefficient	2
Slutpoäng	

4.9. Byns eller intressegruppens storlek i förhållande till kommunen

En större by har en större möjlighet att påverka beslutsfattandet och en mindre by i en stor kommun har mindre möjligheter att påverka. Ställer man byns invånarantal i relation till hela kommunens invånarantal så får vi ett mått på byns möjligheter att påverka beslutsfattandet i kommunen. Denna variabel är även enkel att använda när vi vill se hur demokratin påverkas av förändringar i strukturerna. Variabeln kan även användas om demokratiförändringen skall analyseras ur en intressegrupps synvinkel. Då tar man helt enkelt intressegruppens medlemmar istället för byns invånarantal och relaterar det till kommunens invånarantal.

Tanken bakom byaresonemanget här är att en by är ett område som folk upplever att de vill samarbeta inom och utveckla. Området i sig är en identitetsfråga och när allting fungerar som bäst är det inom byn vi hittar de entusiaster som verkligen vet vad som behövs för att utveckla byn från gräsrotsnivån.

Byn eller intressegruppens storlek i förhållande till kommunen	
	Poäng
0 - 0,0029	1
0,003 - 0,0079	2
0,008 - 0,015	3
0,0151 - 0,05	4
0,051 uppåt	5
<hr/>	
Resultat	
Koefficient	1
<hr/>	
Slutpoäng	

I modellen får kommunen fler poäng ju större intressegruppen är i förhållande till kommunens storlek, koefficienten för denna variabel är ett, vilket betyder att det är något mindre vikt än normalt vid denna variabel.

4.10. Avstånd till närmaste skola

Detta är tänkt att fungera som ett mått på så kallad brukardemokrati. Här är antagandet att en invånare känner sig mer delaktig i den samhällsutveckling som sker i närsamhället. Sålunda kan man anta att man engagerar sig i demokratiprocessoer med en större sannolikhet om man har närmare till olika serviceformer. Serviceformer som kan tänkas påverka oss är t.ex. skolor, daghem, hälsovård och åldringvård. Dessa serviceformer är intressanta eftersom de direkt berör invånarnas basservice. Skolnätet i Finland bygger till stor del på små byaskolor och dessa småskolor med färre än hundra elever har även tidigare gynnats av statsandelssystemet. För närvarande har dock statsandelssystemet ändrats till småskolornas nackdel och det föreligger ett tryck på kommunerna att se över sitt skolnät och att slå samman skolor. Befolkningsutvecklingen påverkar även i skolfrågan eftersom den senaste tidens utveckling har varit att antalet elever blir färre och färre. Genom att ta med avståndet till skolan i ekvationen kan vi jämföra hur närdemokratin förändras när servicen centraliseras. På bynivån blir detta extra viktigt, genom dessa variabler kan vi även förutspå framtida indragningshot och se på hur detta påverkar närdemokratin. För många utgör byaskolan hjärtat i byn sedan långa tider tillbaka och den fungerar även som ett allmänt samlingsställe och som utrymmen för t.ex. MI kurser.

Att ta in avståndet till serviceformer i formeln ger även en språklig dimension till analysen. Vill vi se på hur närdemokratin förändras t.ex. för de olika språkgrupperna så kan vi se skilt på avståndet till finsk respektive svensk service.

Grundantagandet här är att närdemokratin blir mindre ju längre bort servicen befinner sig från byn. Vi bör alltså ha en kvot på antalet kilometer till servicen. Vill vi nyansera formeln ännu mer kan vi sätta olika vikter vid de olika serviceformerna beroende på om vi anser att t.ex. byskolorna är viktigare för närdemokratin än t.ex. åldringshemmet.

Dessa uppgifter får var och en beroende på analysituation uppskatta så gott som det går. Även situationer som kan uppstå i framtida scenarier bör uppskattas så långt som möjligt, för att visa på hur servicen i närsamhället kan tänkas ändras vid en kommunsammanslagning. Vill man inte ta ställning till hur servicen kan tänkas förändras så kan man använda samma värden i analysen för situationen före och efter förändringar.

10

Avstånd till närmaste skola	Poäng
från 50 km uppåt	1
från 10 km till 49,9 km	2
från 5 km till 9,9 km	3
från 1 km till 4,9 km	4
från 0 till 0,9 km	5
<hr/>	
Resultat	
Koefficient	1
<hr/>	
Slutpoäng	

Modellen ger mer poäng ju närmare medborgaren har till servicen. Koefficienten är satt till ett, vilket är något mindre än normalt, främst eftersom jag inte är riktigt säker på att detta är ett riktigt mått på demokrati.

4.11. Avstånd till närmaste daghem

I princip samma mått som ovan och vid behov kan dessa serviceområden i min mening enkelt bytas ut efter behov. Är sjukvårdssektorn aktuell eller av intresse för analysen så byter man ut daghem till hälsovårdscentral eller sjukhus istället. Eller om man är intresserad av åldringsvård eller andra stadiets utbildning så sätter man in dessa som variabler istället.

11

Avstånd till närmaste daghem	Poäng
från 50 km uppåt	1
från 10 km till 49,9 km	2
från 5 km till 9,9 km	3
från 1 km till 4,9 km	4
från 0 till 0,9 km	5
<hr/>	
Resultat	
Koefficient	1
<hr/>	
Slutpoäng	

5. Användningen av DKB

För att undersöka modellens funktionalitet och för att ni som läsare skall kunna lättare se hur den fungerar så kommer jag att gå igenom modellen för några kommuner först och sedan för några kommunsammanslagningar. Jag har sammanställt resultaten för de olika kommunerna i tabellen nedan för att det skall bli överskådligt att se hur de olika kommunerna placerar sig på de olika variablerna. De enskilda variablerna finns redovisade för i bilagorna (Bilaga 1).

DBK-modellen i användning				
Variabel	Maxmo	Vörå	Korsholm	Vasa
1	10	8	6	4
2	8	8	6	4
3	10	8	6	4
4	10	10	8	4
5	15	9	6	3
6	2	10	6	10
7	6	4	10	8
8	2	2	8	10
9	4	3	1	1
10	5	5	5	5
11	5	5	5	5
Summa	77	72	67	58

1. Antal fullmäktige per invånare minskar stadigt för de olika kommunerna ju större de blir och staden Vasa får här lägst poäng, men det finns ännu utrymme för ännu mindre fullmäktige per invånare för att uppnå enbart ett poäng.
2. Röstningsprocenten sjunker ju större kommunen är och även här klar sig de små kommunerna överlag bättre än de stora. Överlag i Finland är röstningsprocenten högre på landsbygden än vad den är i städerna. I detta arbete har vi använt de senaste resultaten från kommunalvalet 2004, men det är skäl att ta senaste kända siffror så snart ett nytt kommunalval hålls 2008. Statistiken från valen hittas i allmänhet rätt enkelt på statistikcentralens Internetsidor, fastän det kan vara något problematiskt att hitta just den tabell som innehåller de uppgifter som man behöver.

3. Antal röster som behövs för inval till kommunfullmäktige ökar stadigt med ett ökat invånartal. Här sjunker poängtalet också ju större kommun eller stad som undersöks. Rent konkret så kan man gå efter resultaten i senaste kommunalval och se vilket röstetal den sista invalde ledamoten hade. Vill man inte vara så noggrann så kan man dividera antalet röstberättigade med antalet ledamöter som skall väljas till fullmäktige och då får man en uppskattning om hur många röster det rör sig om som behövs för inval.
4. Storleken på den valbudget som behövs för inval varierar mellan kommunerna och denna information fås från kommunens sekreterare för centralvalnämnden. Nu är inte pengarna i sig en garant på inval utan det skall snarast ses som ett mått på hur mycket det kostar att göra sig känd i större kretsar.
5. Chansen att få ett förtroendeuppdrag minskar ju större kommunen eller staden blir, detta trots antagandet att en större kommun även har större inflytande i t.ex. olika bolag och samkommuner. Rent allmänt kan man konstatera att trots att man har fler ledamöter i olika samkommuner och samfund än de små kommunerna så är det ändå mindre när man relaterar dem till antal invånare totalt i kommunen.
6. Andel av budgeten som kommunen fritt kan disponera över varierar till synes oberoende av kommunstorleken, den minsta kommunen får dock lägsta poängen i detta sammanhang. Fastän det inte verkar vara så stora skillnader i beloppet per invånare så blir ju totalbeloppen stora i de större enheterna när man adderar ihop antal invånare så totalresurserna blir ju stora. För att underlätta analysen av olika kommuner hittar ni motsvarande belopp för några övriga kommuner i bilaga 3.
7. Möjligheten till samverkan med myndigheten och sålunda kunna föra fram sin åsikt i olika ärenden bedöms ganska fritt här. Jag utgår ifrån att det inte räcker med att kommunen någon gång för ett antal år sedan haft ett informationsmöte för allmänheten för att man skall få poäng. Man bör ha möten någorlunda regelbundet och som en del av sin förvaltningskultur för att man skall erhålla poäng. Detta går ganska enkelt att kolla upp via kommunens hemsidor eller genom att kontakta kommunen via e-post eller per telefon.
8. Antal partier i kommunfullmäktige eller stadsstyrelsen fås ur samma tabell som de övriga valresultaten. Här syns genast skillnaden att de större enheterna har fler partier representerade medan de små endast har ett fåtal partier i sina fullmäktige.

9. Här har jag i samtliga fall räknat ut poängen på basen av en byastorlek om 50 individer i relation till respektive kommunstorlek för att få fram en relation för modellen. Beroende på var, när och hur modellen skall användas så kan man göra detta på olika vis. Säg att man vill analysera detta ur idrottsföreningens synvinkel, då kan man ta antal medlemmar i den lokala föreningen dividerat med antal kommuninvånare. Pondera då att föreningen via en kommunsammanslagning uppgår i en annan större förening och får mycket fler medlemmar, då kan man ta det nya medlemsantalet genom det nya invånartalet och se om man eventuellt kan få ett större inflytande i den nya kommunen.
10. Avstånden till närmaste skola och daghem skall i detta sammanhang ses som ett försök till att fånga begreppet brukardemokrati. Alltså att de som använder sig av en tjänst även skall ha ett visst inflytande över den. Skolan och daghem i detta sammanhang är ju sådana tjänster som närmast utnyttjas av föräldrar och kunde eventuellt bytas ut till hälsovårdscentralen och åldringshemmet eller annat som man tycker är intressantare för en analys.

Slutresultatet för de tre österbottniska kommunerna och den ena staden för modellen blev att den minsta kommunen erhöll den högsta poängsumman och den största staden erhöll den minsta summan. Vasa erhöll femtioåtta poäng eller med andra ord lite mer än hälften av de möjliga poängen.

Hur ser det då ut om vi tänker oss att strukturerna i Österbotten förändras så att det blir någon form av kommunsammanslagningar i en eller annan form? Här har jag valt att utföra beräkningar av modellen på några olika kommunsammanslagningar som har diskuterats i Österbotten. Dels den kommunsammanslagning som det redan gjorts en förundersökning om, sammanslagningen av Vörå och Maxmo kommuner. Som ett alternativ kunde det vara intressant att se hur situationen skulle se ut om Maxmo istället skulle slå sig ihop med en större grannkommun Korsholm. Till sist undersöks hur det skulle se ut om man skulle slå ihop ett flertal kommuner till det så kallade Stor-Vasa. Stor-Vasa omfattar då tio österbottniska kommuner runtomkring Vasa. Liksom det föregående exemplet finns de enskilda variablerna redovisade i bilaga 2.

Variabel	Vörå- Maxmo	Maxmo- Korsholm	Stor-Vasa
1	8	6	2
2	8	6	4
3	8	6	2
4	8	8	2
5	9	6	3
6	8	6	4
7	6	10	10
8	2	8	10
9	3	1	1
10	5	5	4
11	5	5	4
Summa	70	67	46

1. Andelen fullmäktige per invånare kvarstår inom den poängkategori som den nuvarande större enheten finns inom och för den större kommunen blir inget sämre så att säga. Däremot måste man säga att steget från den lilla kommunen blir ganska stort till Stor-Vasa.
2. För att räkna ut röstningsprocenten har jag räknat antal som röstat i de sammanslagna kommunerna och dividerat med antalet röstberättigade, utgående från statistiken från kommunalvalet 2004. Även denna variabel kvarstår på den nivå som det har varit i den större kommunen. Här har jag ännu inte beaktat att röstningsbeteendet kan och troligen också ändras via förändringar i kommunstrukturen. Rent allmänt kan man anta att röstningsaktiviteten sjunker i större enheter och en förbättring av modellen skulle vara att göra en formel för röstningsbeteendet och hur det korrelerar med kommunstorleken.
3. För att räkna ut antalet röster som behövs i de sammanslagna kommunerna har jag valt den snabba vägen och dividerat antalet röstberättigade med antalet som skall inväljas till fullmäktige och här ändras poängen något.
4. Valbudgeten har jag uppskattat på basen av de uppgifter som finns från de ursprungliga kommunerna. Jag har gjort antagandet att valbudgeten antagligen inte kommer att minska utan snarare öka eftersom de som kommer från den mindre kommunen måste göra mer för att göra sig känd i den nya kommunen inför valet.

5. Chansen att få förtroendeuppdrag har jag beräknat utgående från att kommunen antagligen organiseras som den större kommunen och sålunda har tämligen samma antal förtroendevalda, möjligen något fler. Samt även fler bolag och fler representanter i och med att den nya kommunen övertar de tidigare kommunernas bolag och representanter.
6. Den fria budgeten har jag beräknat så att jag tagit respektive kommuners belopp och multiplicerat med antal invånare, adderat ihop det totala beloppet för den nya kommunen och dividerat med det nya invånartalet. Här blir beloppen sämre i de större kommunerna av sammanslagningen.
7. Möjligheten till samverkan med myndigheten borde inte bli sämre av en sammanslagning, speciellt inte med tanke på all den teknik som finns i dagens samhälle. Så jag har utgått ifrån den bättre kommunen i denna poängsättning.
8. Antal partier kommer troligen inte att minska utan kanske tvärtom att öka via en kommunsammanslagning. Här har jag antagit att Vörå-Maxmo även i fortsättningen kommer att ha två partier som tidigare i respektive kommun. SFP utgör majoritetspartiet i de båda kommunerna medan SDP erhåller någon ströplats.
9. Vid beräkningarna på byastorleken har jag igen utgått ifrån en fiktiv by på femtio personer.
10. Avstånden till skola och daghem har jag hållit som tidigare för sammanslagningarna Vörå-Maxmo och Maxmo-Korsholm därför att alla de kommunerna har en utpräglad byapolitik som värderar och slår vakt om de befintliga skolorna. Däremot har jag gjort bedömningen att Stor-Vasa kommer att rationalisera för att uppnå inbesparingseffekter.

Sammantaget kan man se på slutresultaten att ett Stor-Vasa får ganska dåliga demokratipoäng, under hälften av de möjliga poängen. För att undvika de inbyggda försämringarna som en större enhet på många sätt innebär för demokratin borde man hitta på nya redskap som skulle arbeta mot dessa trender. Ett sätt att förbättra poängen skulle vara att införa t.ex. områdesdemokrati i olika närsamhällen. Hoppeligen skulle detta även bidra till ett ökat intresse för den kommunala och ökat deltagande i kommunalvalen. Ett annat sätt att öka hörandet av befolkningen i olika sakfrågor samt tillsättandet av olika råd för olika befolkningsgrupper för att säkerställa att deras frågor får gehör i politiken.

6. Regeringens modeller

I det projekt som regeringen tillsatte i maj 2005 för kommun- och servicestrukturen har man i diskussionerna utgått främst ifrån tre olika modeller för den framtida strukturen. De olika modellerna baserar sig a) På en stark primärkommun, b) På en servicedistriktmodell och c) På en landskapskommunmodell.

- a. I modellen baserad på en stark primärkommun tänker man sig en större primärkommun med ca 20 000-30 000 invånare som bildas av ett pendelområde eller annan funktionell helhet. Karaktäristiskt för området skulle vara att den representativa demokratin skulle göra det möjligt för invånarna att påverka utvecklingen och kommunen skulle fortsättningsvis ansvara för produktionen och finansieringen av servicen.
- b. I modellen baserad på servicedistrikt tänker man sig stora distrikt om 150 000-200 000 invånare som skulle ansvara för produktionen av tjänster inom främst social- och hälsovård. Kommunerna skulle fortsätta som med sina övriga funktioner men köpa social- och hälsovårdstjänster från distriktet för en viss summa per invånare. En stor del av primärkommunernas budgeter skulle i detta fall direkt gå vidare till distriktet som kunde fungera som en stor samkommun.
- c. I modellen baserad på landskapskommuner har man tänkt sig att 20-25 landskapskommuner skulle bildas i Finland för att ansvara för servicen, medan de nuvarande kommunerna skulle kvarstå som så kallade närkommuner. Till både landskapskommunen och närkommunen skulle fullmäktige väljas genom direkt folkval och representationen skulle således vara direkt i de båda fullmäktigena.

Variabel	A	B	C
1	6	10	4
2	4	8	6
3	4	6	2
4	6	8	2
5	6	9	9
6	6	2	2
7	10	4	6
8	8	4	10
9	1	3	1
10	3	4	4
11	3	4	4
Summa	57	62	50

Modell a. Stark primärkommun

I denna diskussionsmodell kvarstår det kommunala beslutsfattandet och demokratin i enlighet med dagens modell, medan man förutsätter att kommunerna skall sammanslås till tillräckligt stora enheter. Kan inte kommunerna i initialskedet komma överens om kommunsammanslagningar skall kommunerna bilda så kallade servicedistrikt omfattande motsvarande befolkningsmängd. Med andra ord kommer jag i utvärderingen av denna modell att utgå ifrån en kommun med en befolkningsmängd om 25 000 invånare. Det står klart att det är den mängd invånare som man eftersträvar på lång sikt med denna modell. Till att börja med kan kommunerna samarbeta inom så kallade basservicedistrikt för att uppnå den rätta folkmängden men på sikt skall kommunerna gå samman. Om inte kommunerna själva går samman kan staten vidta tvångsåtgärder för att uppnå den rätta strukturen. De direkta valen till kommunfullmäktige kvarstår och jag utgår ifrån att antalet fullmäktigeledamöter fastställs utifrån kommunallagen.

Antal invånare	Antal fullmäktige	Fullm / Invånare	Invånare / fullm.
25000	43	0,172 %	581

Med ett invånartal om 25 000 stycken blir det ändå ganska många fullmäktigeledamöter per invånare. Tätheten av ledamöter om en ledamot per 581 invånare ter sig ganska humant, då borde man ha en reell chans att få en representant från alla tidigare kommuner. Det ter sig även realistiskt att tänka sig att man får in kandidater från de olika större byarna.

Ser man på statistiken från kommunalvalet 2004 så är röstningsprocenten under landets medeltal i de urbana kommunerna, något över medeltalet i tätortskommunerna och högsta medeltalet finns i landsbygdskommunerna. En kommun av storleken 25 000 invånare i Finland blir en ganska stor kommun och närmar sig på så sätt de urbana kommunerna. Ser man på röstningsprocenten i kommunalvalet 2004 för kommuner av den storleken så ligger röstningsprocenten kring 54-61 % där de flesta ligger inom en gaffel på 55-58 %. Går man in för en sammanslagning av kommuner till denna storlek bör man samtidigt komma ihåg att motivera och informera väljarna tillräckligt. Annars är faran stor att röstningsprocenten sjunker och legitimiteten för de valda urholkas.

De flesta kommuner är ganska små idag, medelstorleken på en finländsk kommun är kring 4 000 invånare. Att öka kommunstorleken gör samtidigt att det krävs allt fler röster för inval till fullmäktige. Här spelar naturligtvis partipolitiken en avgörande roll men det oaktat är konkurrenterna fler och man bör utöka sin bekantskapskrets för att säkra sig om ett inval. Samtidigt blir också tröskeln för att ställa upp i valen högre.

Närservicen borde i sig inte påverkas direkt av en dylik kommunsammanslagning. På sikt är ändå målsättningen med hela reformen att säkerställa kommunernas möjligheter att producera service även i framtiden. I en konkurrenssituation om knappa resurser, när åldringarna antal ökar och de arbetandes antal minskar, var skall stordriftsfördelarna i en storkommun uppstå? Med minskande antal skolelever blir det gott om utrymme i centrumskolorna medan byaskolorna har fler och fler tomma pulpeter. Rent ekonomiskt blir det förmånligare service genom att ta vara på alla stordriftsmöjligheter och centralisera servicen till de lokaler som är mest ändamålsenliga. Byaskolornas framtid kunde vara möjliga småenheter för åldringsvård. Politiskt blir indragningar enklare att genomföra i olika småsamhällen runt centrum. Då håller man det största antalet väljare nöjda.

Chansen att bli förtroendevald minskar ju större enheter som bildas, organisationen skall slimmas om några stordriftsfördelar skall uppstå. En möjlighet att hålla antalet förtroendevalda större skulle vara att ha kvar områdesdemokrati så att man på lokalt plan skulle ha ett flertal mindre fullmäktigen ute i de olika områdena av kommunen. För att dessa områdesfullmäktige skall ha någon mission så bör de också ha reell beslutandemakt främst då i frågor som berör deras närmiljö.

Genom att slå ihop kommunerna så borde inbesparingar uppstå på den administrativa sidan och man kan då tänka sig att det lämnar mer pengar över till frivilliga uppgifter som t.ex. kultur. Risken är dock att dessa inbesparingar behövs till den växande sektorn åldringsvården.

Möjligheten till samverkan borde bli större i en större kommun, för att säkerställa att även olika marginalgrupper får sin röst hörd i samhället. Den tekniska utvecklingen möjliggör dessutom att man till detta kan använda relativt enkla verktyg. För den enskilda byn blir det svårare att göra sig hörd i ett större samhälle, under förutsättning att ingen områdesdemokrati har genomförts.

Om jag följer detta resonemang så kommer jag fram till ett slutresultat om 57 poäng för regeringens modell A, dvs. ett medelmåttligt ganska bra betyg egentligen. Ställer man det i relation till Stor-Vasa i mitt exempel ovan så är det ju ett bättre alternativ.

Modell b. Servicedistriktmodellen

I denna modell kvarstår de gamla kommunerna, både små som stora, i sin nuvarande modell. Men de största ekonomiska bitarna, nämligen socialvård, bassjukvården och specialsjukvården integreras i en egen organisation på ett mycket större område än idag. Distriktet skall i första hand fungera som beställare av servicen och även i vissa fall producera servicen. För att tillgodose de lokala behoven kan också närservice ordnas. Jag utgår i min analys ifrån att distriktet har en organisation liknande den som samkommunerna har idag, dvs. ett fullmäktige och styrelse som väljs från de olika kommuner som hör till servicedistriktet. Sålunda kommer en allt större del av kommunernas ekonomi att handhas av folk valda via indirekta val och den direkta folkmakten får en allt mindre ekonomisk ram.

För att försöka räkna ut effekterna av denna modell räknar jag med en medelkommun i finländskt hänseende dvs. med ca 4 000 invånare. I denna modell kvarstår ju det kommunala styrelsesättet i princip som förut, medan en stor del av budgeten flyttas över till en regional aktör. I de flesta landskap finns redan samkommuner eller landskapsförbund som kunde axla rollen som beställare av servicen för social- och hälsovården så de förtroendevaldas antal skulle inte direkt öka. Eftersom utgifterna för social- och hälsovården bara antas öka i takt med att befolkningen åldras har jag antagit att den fria budgeten minskar för kommunerna. Så egentligen är det bara denna variabel som direkt försämras i denna modell. En snabb beräkning ger vid handen att modellen skulle få 62 poäng, alltså relativt högt, vilket förklaras av att den kommunala demokratin i princip kvarstår som förut.

En effekt som inte kommer fram i modellen är att det kommer att uppstå en omfördelning av resurserna från en kommun till en annan. Utgifterna för just social- och hälsovården varierar väldigt från kommun till kommun. I allmänhet har landsbygdskommuner mindre utgifter för dessa uppgifter än städerna. Om tanken är att alla kommunerna betalar in en avgift per capita till servicedistriktet så kommer de kommuner som haft låga utgifter att betala mycket mer och de kommunerna med stora utgifter kommer att få en billigare service än förut. Denna modell kan då utarma landsbygden snabbare än vad som skulle vara fallet om inget ändras angående basservicen som den ser ut idag.

Modell c. Landskapskommunmodellen

Här tänker jag mig för enkelhetens skull att landskapen utgör den nya landskapskommunen. Som exempel för analysen tas landskapet Österbotten för att få siffror som kan utgöra en grund för analysen. Landskapsfullmäktige skulle således i fortsättningen väljas via direkta val, samtidigt som kommunfullmäktige. Ekonomiskt och politiskt skulle riktlinjerna fastställas i landskapskommunen som sedan i sin tur kan beställa eller delegera uppgiftsområden från närkommunen. Med andra ord så skulle beslutanderätten flyttas över till landskapet emedan närkommunerna kvarstår som en serviceproducent, i bästa fall.

Jag har valt att beakta landskapets fullmäktige som fullmäktige i variabel 1 medan även närkommunernas fullmäktige kommer in i variabel 5 för chansen att bli förtroendevald. Antal fullmäktige per invånare skulle alltså bli relativt lågt. Valdeltagande har jag antagit att blir något lägre än vad Vasa valkrets för närvarande har som medeltal, på basen av erfarenheterna från Kajaana som visade på ett mindre intresse för valet till landskapsfullmäktige. På grund av storleken behövs också fler röster för inval (här menar jag även inval till landskapsfullmäktige) och följaktligen även en större valbudget för att göra sig känd i en vidare omkrets. Chansen att bli vald till förtroendeuppdrag kommer att kvarstå ungefär som tidigare i närkommunerna. Förändringar kan förstås ske om man väljer att ändra t.ex. på nämndstrukturerna i närkommunerna och inför en enklare form av förvaltning. Den fria budgeten antar jag kommer att bli mindre eftersom en hel del funktioner kommer att upphandlas och bestämmas om centralt i landskapet och sålunda kvarstår enbart smärre budgetbelopp för beslut i närkommunerna. Samverkan har jag antagit att den kommer att ligga på samma nivå som tidigare i en medelmåttlig kommun i landet, eventuellt förbättras med teknikens hjälp. Partierna kommer att vara många på landskapsnivån och byns relativa storlek gentemot landskapet liten. Basservicen kommer fortsättningsvis att fås på nära håll men kan eventuellt på sikt förflyttas längre bort.

Landskapsmodellen får då 50 poäng eller hälften av de möjliga poängen och samtidigt de sämsta poängen av de tre modeller som regeringen lagt fram som tankemodeller för processen att förändra service- och kommunstrukturerna i Finland.

7. Efterskrift

- Att göra strategier för demokrati **Av Peter Backa**

Om man, t.ex. på basen av ovanstående demokratikonsekvensbedömning, anser att ett samhälleligt beslut kommer att minska de demokratiska påverkningsmöjligheterna inställer sig frågorna:

- Kan man göra något åt det?
- Och i så fall vad?

Låt mig först säga något om den första frågan: Kan man göra något när de maktavande i samhället, myndigheter (kommunen, staten och EU) eller ett storbolag, har bestämt sig för en ”reform”. Kan då en liten förening eller by verkligen framgångsrikt hävda sin åsikt och åstadkomma resultat?

Ser man objektivt till styrkeförhållandena så ger en analys inte mycket hopp – förstås. Men det finns många uppmuntrande för att inte säga heroiska exempel. Dem har vi stött på bl.a. under arbetet med byutveckling och med Metodboxprojektet. Vi har t.o.m. samlat en del exempel i ett häfte. (Se www.ssc.fi/metodbox). Det finns möjligheter att genom kreativt och systematiskt arbete, med god sammanhållning åstadkomma under, ibland i alla fall.

Men jag undrar också om det är nödvändigt att räkna oddsen för det man vill göra. Räcker det inte att man är övertygad om att man för det godas kamp? Jag skulle gärna vilja tro att det är så. Att det finns idealism i samhället. Att den beräknande cynismen inte råder helt. Jag tror nämligen att det goda samhället måste innehålla ett rejält mått av idealism.

Det är också viktigt för vår demokrati att folk vågar tro på sina åsikter, erfarenheter och kunskaper. Om vi mentalt ger bort beslutsfattandet till politiska, administrativa och tekniska ”experter” så får vi nog ett samhälle som vi inte vill ha!

Radarparet ”Hasse och Tage” hade ett motto som löd ungefär: ”Alla fakta tyder på att vi bör vara pessimister – men det är vars och en förbannade plikt att vara optimist”. Den sortens humor bör man ta på allvar!

Att spekulera konkret kring den senare frågan är inte enkelt eftersom det finns en mängd olika situationer som kräver helt skilda åtgärder. Vad man dock kan göra är att presentera vissa tankemodeller eller mentala redskap som man kunde ha nytta av i dylikt arbete.

Hur påverkar man samhället?

Vi har välutvecklade, formella politiska kanaler för samhällspåverkan i Finland. Vi har en lagstiftning när det gäller demokratiska rättigheter som hör till de bästa i världen. Det är t.o.m. svårt att hitta på vettiga förbättringar. Så självfallet skall vi utnyttja dessa kanaler. Men samtidigt skall man vara medveten om att det är en kamp man ger sig in i. Någon tänkare har sagt att inflytande och makt aldrig **ges**, den **tas**. Och det är nog så sant.

Men att använda existerande kanaler är bara en del av vad man kan göra. Till den nordiska demokratitraditionen hör också att medborgarna och föreningarna – folkrörelserna – skall vara aktiva och driva på en utveckling av samhället och demokratin, inte bara använda existerande kanaler.

I denna efterskrift kommer jag inte att explicit tala mera om de existerande politiska och administrativa kanalerna. Det finns gott om litteratur om detta. Jag kommer i stället att resonera kring de generella metoder man kan använda för att bygga upp påverkan, oberoende av vilken typs beslut man vill påverka och vilka kanaler eller medel man konkret använder sig av i det enskilda fallet.

Möjlig modell för att skapa demokratistategier

En strategi går ut på att man, efter att ha funderat igenom situationen, väljer att fokusera på vissa åtgärder medan man medvetet lämnar bort andra. Man söker åtgärder som stöder varandra och skapar en process som leder till önskat resultat. Man hoppar alltså inte på vilka goda idéer som helst utan man väljer och vrakar för att hitta sådana som *sammantaget* ger det bästa resultatet. Och man genomför åtgärderna i en ordningsföljd och på ett sätt som leder bäst framåt. Då följer man en strategi.

Om en liten aktör skall kunna hävda sig mot en stor så är det nödvändigt att man har en bra strategi. Den bör kanske också innehålla kreativa och överraskande drag – strategi och spontanitet är inte nödvändigtvis varandras motsatser.

Men för att skapa en god strategi krävs ett systematiskt arbete. Man bör försöka förutse vad som kommer att ske och agera utgående från det. Och för detta kan man ha nytta av t.ex. framtidsstudiemetoder. Framförallt kunde *scenariometoden* vara användbar i ett sammanhang när man vill skapa strategier för demokrati.

Jag utgår i nedanstående från att man vet om ett viktigt beslut som kommer att fattas och som påverkar föreningens/byns påverkningsmöjligheter.

Jag ser tre steg i arbetet för att analysera och agera.

- Fakta i fallet
- Att skapa miniscenarier
- De praktiska åtgärderna

Steg 1: Fakta i fallet

Det är väl självklart att man bör ta reda på så mycket som möjligt innan man agerar. Men det händer ofta att folk vill rusa iväg och göra något direkt. Och att alla försök till eftertanke och till att kolla fakta upplevs som tröghet och tvehågsenhet av de engagerade människorna. Men man kan vinna mycket på att ta reda på hur saker och ting förhåller sig innan man agerar. Samtidigt bör man varna för motsatsen: Att inte göra något innan man vet absolut allt. Det leder definitivt till handlingsförlamning. Alltid finns det någon detalj som man inte känner till. Och det får man inte låta sig hindras av.

Man bör bedöma vilka fakta man verkligen behöver innan man vidtar en åtgärd. Kan det vara så att den fråga man inte vet svaret på inte påverkar resultatet av den åtgärd man funderar på?

(Ett exempel: Socialnämnden har beslutat dra in daghemmet. Men man vet inte om beslutet var enhälligt eller om det skedde efter omröstning, och man vet inte hur olika medlemmar röstade. Om man vill ha daghemmet kvar så kan man genast lämna in ett besvär, fast man inte känner till allt som man kanske senare, för andra åtgärder, kan behöva veta.) Eller kan det vara så att det bara är den exakta kunskapen man saknar? Man vet kanske i stort vad svaret på frågan kan vara. Och då kan man agera i alla fall. (Ett simpelt exempel: man tittar ut genom fönstret och ser att det är kallt därute, isen ligger gnistrande. Och väderprognosen lovade -10 igår. Man vet inte hur kallt det är men det är säkert mellan -1 och -20. Om beslutet då gäller om man skall ha vinter- eller sommarrocken på sig så behöver man inte veta den exakta temperaturen för att besluta.)

Trots detta torde normalsituationen vara att man förr eller senare behöver skaffa fram så mycket fakta som möjligt. Det är i vårt samhälle förhållandevis lätt att få fram offentliga fakta. Men de säger inte alltid så mycket. Beslut är ofta tekniska och byråkratiska till sin utformning. Det är ofta svårt att förstå vad de kommer att betyda i praktiken, vilka konsekvenser de kommer att få. Man behöver någon som tolkar dem och sätter dem in i ett sammanhang. Men i en omstridd fråga finns det ofta **mycket** olika åsikter om vad ett beslut kommer att medföra. De som har drivit igenom beslutet intar försvarsposition. Beslutet kommer inte alls att ha några nämnvärda negativa effekter. Och finns de så kommer man att kompensera dem så bra att allt blir bättre än tidigare. Och det kan vara sant.

Men hör man på oppositionen, som protesterat mot beslutet och blivit nedröstade, så får man höra en helt annan historia. Och den kan också vara sann. Det krävs ibland en hel del utredande innan man kan skapa sig en bra bild av vad ett beslut kan medföra.

Om man vill använda en speciell metod för detta så kunde **Delphi** -metoden vara användbar. Där ställer man frågor till en grupp av, både partiska och opartiska, sakkunniga – en panel – och ber dem ta ställning, helst så att de ger numerära svar som går att sammanfatta som medianer. Svårigheten med Delphi är att den är ganska arbetsdryg. Den är gjord för att bedöma framtiden i situationer av stor osäkerhet. Man kan behöva stöd för att använda den. En del samtal med inblandade, och helst också icke inblandade, sakkunniga kan ofta vara snabbare och enklare än att använda Delphi, men kanske inte lika övertygande.

När man har själva sakfrågan klar för sig (gärna i PM form) så bör man också fundera på sina *egna möjligheter* innan man börjar agera. Detta kan man göra med en enkel **SWOT** – analys. Förkortningen SWOT används allmänt också på svenska fast det är en förkortning av engelska ord. (Se mera om SWOT och andra metoder i **Metodguiden** som också finns presenterad på nätet: www.ssc.fi/metodbox. Metodguiden är en presentation av ett antal metoder lämpliga för lokalt utvecklingsarbete. Metoderna har prövats i praktiskt arbete och utvärderas i Metodguiden.)

Om man vill beskriva en SWOT enkelt så kan man säga att den görs så att man skriver ner fyra olika listor:

Först om nuläget INOM föreningen/byn:

S (strength) de styrkor man anser att den egna gruppen, föreningen eller byn har. (T.ex. många aktiva medlemmar, kontakter till beslutsfattare, pengar.)

W (weakness) de svagheter man har. (T.ex. svårt att få medlemmarna att ställa upp om det blir hett om öronen, inga resurser för utredningar.)

Sedan UTIFRÅN KOMMANDE möjligheter och hot som man kan råka ut för under processens gång.

O (opportunities) de möjligheter man har att få eller skaffa stöd utifrån. (T.ex. grannbyn kanske stöder en aktion eftersom de också drabbas av beslutet som håller på att fattas, eller att ett politiskt parti kanske vill stöda aktionen för att det ligger i linje med deras ideologi eller för att de kan tänkas plocka röster.)

T (threats) de hot som kan uppkomma under processen. (T.ex. kommunen drar in verksamhetsbidraget om man bråkar, man förlorar medlemmar om man går ut för hårt.)

När man har styrkorna och svagheter, möjligheterna och hoten listade så bör man fundera på hur man skall använda sina starka sidor och sina möjligheter i det kommande arbetet eller den kommande kampen. Och samtidigt undvika hoten och att misslyckas på grund av de svaga sidorna.

Det är början på en strategi.

Man behöver kanske inte alltid att göra en SWOT i det här sammanhanget. Men i vissa fall kan det vara befogat och det är alltid en nyttig övning att på det här sättet se sig i spegeln.

Allmänt taget så används SWOT mycket ofta. Ingen offentlig planering görs i dag utan en mer eller mindre välgjord (eller rätt uppfattad) SWOT.

Steg 2: Att skapa (mini)scenarier

Scenariometoden är en framtidsstudiemetod. Den handlar inte egentligen om att **spå** hur det kommer att gå utan man försöker konstruera flera olika **möjliga** framtidsbilder och vad som sker innan man kommer fram till dessa. Det är alltså **inte** fråga om att skapa bilder av **önskade framtider** eller önskade händelsekedjor – utan **möjliga**. När man gör scenarier så använder man ofta ganska långa tidsperspektiv, kanske 10 – 20 år, för att få fram skillnader i de olika framtidsbilderna eller scenarierna. Meningen är att man genom scenarioarbetet skall kunna planera strategiskt så att man är redo att möta framtiden, oberoende av vilket av de olika alternativen – scenarierna – som förverkligas.

I detta sammanhang kunde en förenklad version av scenariometoden användas. Man behöver inte beakta så många omständigheter som i ett heltäckande scenarioarbete om man bara fokuserar på ett visst kommande beslut och dess effekter för demokratin.

Fördelen med att använda scenariomodellen är att man, som ni ser nedan, kan få ett större djup i diskussionen genom att *ta in de allmänna trenderna och betrakta den aktuella frågan mot bakgrunden av detta*.

1. Man kunde lämpligen börja genom att fastställa vilka viktiga trender som kan växa sig dominerande när det gäller demokrati. Man väljer intressanta motsatser som t.ex. *maktkoncentration* eller *decentralisering*, *individuell inflytande* eller *kollektivt inflytande*, *direkt demokrati* eller *indirekt demokrati*. När man har valt två trovärdiga, centrala och intressanta par så gör man ett fyrfält. (se bild 1)

Bild 1: Val av motsatser

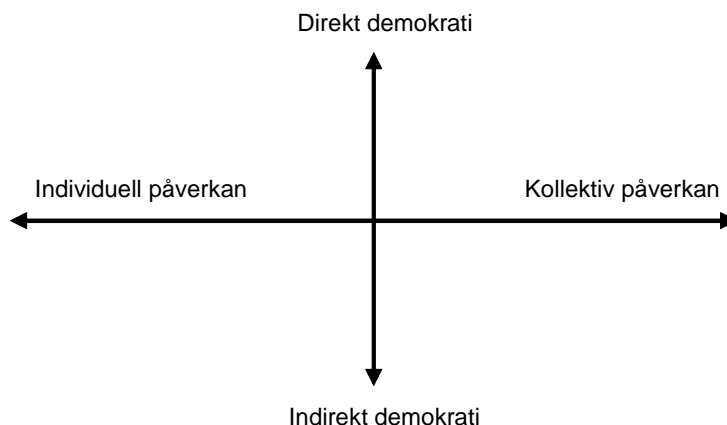

Bild 1 är ett förslag, en illustration av metoden. Man bör diskutera noggrant vilka motpoler som man tror kan bli viktiga i framtiden. Och dem skall man välja. Och därmed bestämmer vi oss också för vad vi anser är de viktiga momenten i demokratiutvecklingen.

2. Nu gäller det att försöka se vad som karakteriserar de olika fälten. Om vi som i mitt exempel uppe till höger har ett samhälle där direkt demokrati betonas och trenden samtidigt är att man påverkar kollektivt: Hur fungerar då det samhället? Hur ser beslutsprocessen ut? Jag skulle kunna tänka mig att föreningarna och byråden har en viktig roll här. Jag kallar det "Förenings/bya-samhället".

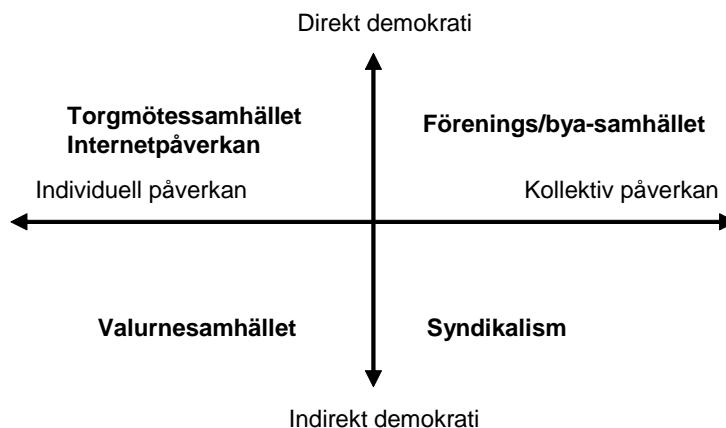
Men nere till höger då, där den indirekta demokratin betonas samtidigt som man påverkar kollektivt? Jag skulle tro att de stora lobbarorganisationerna där är viktiga. Jag skulle kalla det samhället syndikalistiskt.

Uppe till vänster skulle jag anta att direkta möten som torgmöten men också påverkan via Internet skulle vara centralt.

Och nere till vänster skulle valurnorna vara centrala.

Ni kan i bild 2 se hur jag tänker att det skulle se ut. Det är orsak att påpeka att i verkligheten finns naturligtvis alla ingredienser med (valurnor, Internet, byråd lobbyorganisationer osv.), men poängen är här att *visa vad som betonas, vad som dominerar* i respektive samhälle.

Bild 2: Olika samhällstyper

3. För att göra scenarierna mer levande och handgripliga så bör man också verbalt beskriva vad som kännetecknar dem. Och naturligtvis koncentrera sig på vilka påverkningsmöjligheter man har i respektive modell. Vem bestämmer och hur? Vem har möjlighet att påverka?
4. När man gjort den här förövningen så återstår det viktigaste. Om grundfrågan är förslag om en kommunsammanslagning eller en bolagisering av socialvården eller något annat viktigt så återstår det att fundera över: Om detta beslut fattas, hur kommer det att påverka demokratin i de olika alternativen. Om vi får en större kommun men går mot t.ex. syndikalistsamhället, hur påverkar det våra påverkningsmöjligheter och demokratin?
Hur kommer ett eventuellt beslut, i den fråga man bedömer, att slå ut i de olika scenarierna?

(Scenarioövningen ovan är skissartat beskriven. Om man vill försöka genomföra den så behöver man troligen hjälp av en handledare.)

Nu har man ett grundmaterial att utgå från. Man har undersökt sakfrågan. Man har värderat sina ägna styrkor och svagheter. Och man har försökt se hur frågan kan slå ut olika beroende på hur samhället i stort utvecklas när det gäller demokrati och medborgarinflytande. Nu kan man besluta hur man skall agera!

Steg 3: De praktiska åtgärderna

Vilka åtgärder som man vill vidta är naturligtvis beroende av vilken fråga som man från början utgått från, vad man kommit till i analysen av sig själv och sina resurser och vad scenarioarbetet gett. I praktiken betyder det att vilka åtgärder som helst kan komma i fråga, helt beroende på situationen. Och att ge allmänna råd är därför uteslutet. Men man kan ha nytta av goda metoder också här. Nedan ett litet smakprov på några metoder som kunde vara nyttiga.

Framtidsverkstaden är ett ofta använt problemlösningsredskap som bygger på att man först kartlägger problemen ("Gnällfasen"), sedan brainstormar ("Idefasen") om lösningar och till sist gör en konkret arbetsfördelning ("Förverkligande"). Dessa tre delar bildar en god helhet men kan också användas var för sig. För en framtidsverkstad behöver man någon som vet hur man genomför en dylik process. Det är inget svårt men dragaren bör ha litet erfarenhet för att kunna dra nytta av finesserna med framtidsverkstaden.

Projekt kan vara en bra arbetsmetod för att lösa många problem. Det finns ett antal goda handböcker för projektplanering, bl.a. den rikssvenska "Projektutveckling i grupp".

Byaplanering kan i vissa fall vara ett lämpligt drag. Också för detta finns ett flertal handböcker, bl.a. den finlandssvenska handboken "Byaplan – redskap för framtiden".

Mera om metoderna och handböckerna i **Metodguiden** finns på webbsidan: www.ssc.fi/metodbox.

Men trots allt. Metoder löser som sådana inga problem! Det krävs vilja, engagemang och arbete för en bättre framtid. Men metodiskt arbete ger garanterat bättre resultat!

BILAGA 1

1

Antal fullmäktige per invånare	Poäng	Maxmo	Vörå	Korsholm	Vasa
från 0 till 0,0003	1				
från 0,00031 till 0,0009	2				X
från 0,00091 till 0,003	3			X	
från 0,0031 till 0,006	4		X		
från 0,0061 uppåt	5	X			
Resultat		5	4	3	2
Koefficient	2				
Slutpoäng		10	8	6	4

2

Röstningsprocenten i senaste kommunalval	Poäng	Maxmo	Vörå	Korsholm	Vasa
från 0 till 54 %	1				
från 55 % till 63 %	2				X
från 64 % till 69 %	3			X	
från 70 % till 74 %	4	X	X		
från 75 % uppåt	5				
Resultat		4	4	3	2
Koefficient	2				
Slutpoäng		8	8	6	4

3

Antal personliga röster som behövs för inval i fullmäktige	Poäng	Maxmo	Vörå	Korsholm	Vasa
501 röster eller mer	1				
201 - 500 röster	2				X
101 - 200 röster	3			X	
51-100 röster	4		X		
0 - 50 röster	5	X			
Resultat		5	4	3	2
Koefficient	2				
Slutpoäng		10	8	6	4

4

Valbudget som har avänts för inval	Poäng	Maxmo	Vörå	Korsholm	Vasa
Mer än 1 000 €	1				
Mellan 500 till 900 €	2				X
Mellan 100 till 500 €	3				
Några använder upptill 100 €	4			X	
Inga medel behövs för inval	5	X	X		
Resultat		5	5	4	2
Koefficient	2				
Slutpoäng		10	10	8	4

5

Chans att få förtroendeuppdrag från 0 till 0,6 %	Poäng	Maxmo	Vörå	Korsholm	Vasa
från 0 till 0,6 %	1				X
från 0,61 % till 2,5 %	2			X	
från 2,51 % till 5,0 %	3		X		
från 5,1 % till 10,0 %	4				
från 10,1 % uppåt	5	X			
Resultat		5	3	2	1
Koefficient	3				
Slutpoäng		15	9	6	3

6

Andel av budget som inte binds av social- och hälsovård	Poäng	Vörå- Maxmo	Maxmo- Korsholm	Stor-Vasa
från 0 till 1 100 €	1			
från 1 101 € till 1 300 €	2			
från 1 301 € till 1 500 €	3		X	
från 1 501 € till 1 700 €	4	X		X
från 1 701 € uppåt	5			
Resultat		4	3	2
Koefficient	2			
Slutpoäng		8	6	4

7

Möjlighet till samverkan med myndigheten	Poäng	Maxmo	Vörå	Korsholm	Vasa
Uppdaterade aktuella internetsidor med protokoll mm.	1	X	X	X	X
Informationsmöten för invånarna kring olika teman	1	X	X	X	X
Invånarenkäter eller brukarenkäter	1	X		X	X
Ungdomsparlament	1			X	
Äldreåd eller handikappråd	1			X	X
Resultat		3	2	5	4
Koefficient	2				
Slutpoäng		6	4	10	8

8

Antal partier i kommunfullmäktige	Poäng	Maxmo	Vörå	Korsholm	Vasa
endast ett eller två partier	1	X	X		
tre till fyra partier	2				
fem till sex partier	3				
sex till sju partier	4			X	
åtta eller fler partier	5				X
Resultat		1	1	4	5
Koefficient	2				
Slutpoäng		2	2	8	10

9

Byn eller intressegruppens storlek i förhållande till kommunen	Poäng	Maxmo	Vörå	Korsholm	Vasa
0 - 0,0029	1			X	X
0,003 - 0,0079	2				
0,008 - 0,015	3		X		
0,0151 - 0,05	4	X			
0,051 uppåt	5				
Resultat		4	3	1	1
Koefficient	1				
Slutpoäng		4	3	1	1

10

Avstånd till närmaste skola	Poäng	Maxmo	Vörå	Korsholm	Vasa
från 50 km uppåt	1				
från 10 km till 49,9 km	2				
från 5 km till 9,9 km	3				
från 1 km till 4,9 km	4				
från 0 till 0,9 km	5	X	X	X	X
Resultat		5	5	5	5
Koefficient	1				
Slutpoäng		5	5	5	5

11

Avstånd till närmaste daghem	Poäng	Maxmo	Vörå	Korsholm	Vasa
från 50 km uppåt	1				
från 10 km till 49,9 km	2				
från 5 km till 9,9 km	3				
från 1 km till 4,9 km	4				
från 0 till 0,9 km	5	X	X	X	X
Resultat		5	5	5	5
Koefficient	1				
Slutpoäng		5	5	5	5

BILAGA 2

1

Antal fullmäktige per invånare	Poäng	Vörå- Maxmo	Maxmo- Korsholm	Stor-Vasa
från 0 till 0,0003	1			
från 0,00031 till 0,0009	2			X
från 0,00091 till 0,003	3		X	
från 0,0031 till 0,006	4	X		
från 0,0061 uppåt	5			
Resultat		4	3	2
Koefficient	2			
Slutpoäng		8	6	4

2

Röstningsprocenten i senaste kommunalval	Poäng	Vörå- Maxmo	Maxmo- Korsholm	Stor-Vasa
från 0 till 54 %	1			
från 55 % till 63 %	2			X
från 64 % till 69 %	3		X	
från 70 % till 74 %	4	X		
från 75 % uppåt	5			
Resultat		4	3	2
Koefficient	2			
Slutpoäng		8	6	4

3

Antal personliga röster som behövs för inval i fullmäktige	Poäng	Vörå- Maxmo	Maxmo- Korsholm	Stor-Vasa
501 röster eller mer	1			X
201 - 500 röster	2			
101 - 200 röster	3		X	
51-100 röster	4	X		
0 - 50 röster	5			
Resultat		4	3	1
Koefficient	2			
Slutpoäng		8	6	2

4

Valbudget som har avänts för inval	Poäng	Vörå- Maxmo	Maxmo- Korsholm	Stor-Vasa
Mer än 1 000 €	1			X
Mellan 500 till 900 €	2			
Mellan 100 till 500 €	3			
Några använder upptill 100 €	4	X	X	
Inga medel behövs för inval	5			
Resultat		4	4	1
Koefficient	2			
Slutpoäng		8	8	2

5

Chans att få förtroendeuppdrag	Poäng	Vörå- Maxmo	Maxmo- Korsholm	Stor-Vasa
från 0 till 0,6 %	1			X
från 0,61 % till 2,5 %	2		X	
från 2,51 % till 5,0 %	3	X		
från 5,1 % till 10,0 %	4			
från 10,1 % uppåt	5			
Resultat		3	2	1
Koefficient	3			
Slutpoäng		9	6	3

6

Andel av budget som inte binds av social- och hälsovård	Poäng	Vörå- Maxmo	Maxmo- Korsholm	Stor-Vasa
från 0 till 1 100 €	1			
från 1 101 € till 1 300 €	2			
från 1 301 € till 1 500 €	3		X	
från 1 501 € till 1 700 €	4	X		X
från 1 701 € uppåt	5			
Resultat		4	3	2
Koefficient	2			
Slutpoäng		8	6	4

7

Möjlighet till samverkan med myndigheten	Poäng	Vörå-Maxmo	Maxmo-Korsholm	Stor-Vasa
Uppdaterade aktuella internetsidor med protokoll mm.	1	X	X	X
Informationsmöten för invånarna kring olika teman	1	X	X	X
Invånarenkäter eller brukarenkäter	1	X	X	X
Ungdomsparlament	1		X	X
Äldregeråd eller handikappråd	1		X	X
Resultat		3	5	5
Koefficient	2			
Slutpoäng		6	10	10

8

Antal partier i kommunfullmäktige	Poäng	Vörå-Maxmo	Maxmo-Korsholm	Stor-Vasa
endast ett eller två partier	1	X		
tre till fyra partier	2			
fem till sex partier	3			
sex till sju partier	4		X	
åtta eller fler partier	5			X
Resultat		1	4	5
Koefficient	2			
Slutpoäng		2	8	10

9

Byn eller intressegruppens storlek i förhållande till kommunen	Poäng	Vörå-Maxmo	Maxmo-Korsholm	Stor-Vasa
0 - 0,0029	1		X	X
0,003 - 0,0079	2			
0,008 - 0,015	3	X		
0,0151 - 0,05	4			
0,051 uppåt	5			
Resultat		3	1	1
Koefficient	1			
Slutpoäng		3	1	1

10

Avstånd till närmaste skola	Poäng	Vörå- Maxmo	Maxmo- Korsholm	Stor-Vasa
från 50 km uppåt	1			
från 10 km till 49,9 km	2			
från 5 km till 9,9 km	3			
från 1 km till 4,9 km	4			X
från 0 till 0,9 km	5	X	X	
Resultat		5	5	4
Koefficient	1			
Slutpoäng		5	5	4

11

Avstånd till närmaste daghem	Poäng	Vörå- Maxmo	Maxmo- Korsholm	Stor-Vasa
från 50 km uppåt	1			
från 10 km till 49,9 km	2			
från 5 km till 9,9 km	3			
från 1 km till 4,9 km	4			X
från 0 till 0,9 km	5	X	X	
Resultat		5	5	4
Koefficient	1			
Slutpoäng		5	5	4

BILAGA 3

Nettokostnaderna för kommunernas serviceproduktion år 2004 (exkl. Åland)

Nettokostnader = Driftskostnader - driftsintäkter

Driftskostnader = verksamhetsutgifter (inkl. interna poster)+avskrivningar+överföringsposter.

Driftsintäkter = driftsinkomster (inkl. interna poster)+överföringsposter.

Källa: Statistikcentralen

1) Samhällstjänster omfattar uppgiftsklasserna samhällsplanering, byggnadstillsyn, miljövård, trafikleder, parker och allmänna områden, brand- och räddningsväsendet samt övrig verksamhet

2) Övriga tjänster omfattar uppgiftsklasserna rättsväsendet och säkerhet, avbytartjänster samt befrämjandet av näringslivet.

Kommun	Invånar- antal 31.12.04	Undervis- och kultur- väs. sml. euro/ invånare	Bibliotek euro/ invånare	Idrott och fri- luftsliv euro/ invånare	Samhälls- tjänster sml. ¹⁾ euro/ invånare	Övriga tjänster sml. ²⁾ euro/ invånare	Summa
Fasta Finland	5 210 081	1 063	46	70	198	32	1 409
Nyland	1 346 958	1 077	45	80	210	2	1 414
Borgnäs	4 569	1 129	52	37	31	43	1 291
Ekenäs	14 521	1 058	46	79	258	35	1 476
Esbo	227 472	1 151	54	82	231	-3	1 515
Grankulla	8 465	2 113	93	203	103	2	2 513
Hangö	9 905	1 011	41	54	280	24	1 410
Helsingfors	559 046	1 101	46	104	285	-6	1 531
Hyvinge	43 523	1 179	38	72	157	17	1 463
Högfors	8 802	827	31	35	203	6	1 103
Ingå	5 152	660	36	21	183	18	918
Karis	8 977	1 115	35	36	273	18	1 478
Karislojo	1 491	569	46	5	193	56	870
Kervo	31 361	854	48	43	132	5	1 082
Kyrkslätt	32 772	1 021	45	61	121	10	1 258
Lojo	36 218	1 067	40	53	151	27	1 339
Mäntsälä	17 899	882	30	38	133	25	1 108
Nummi-Pusula	5 912	951	38	39	173	29	1 231
Nurmijärvi	36 568	940	40	59	179	10	1 228
Pojo	4 920	816	44	15	171	17	1 063
Sammatti	1 242	576	48	24	42	39	729
Sjundeå	5 312	694	38	21	173	9	935
Träskända	37 328	904	35	39	182	6	1 166
Tusby	34 513	989	49	39	222	12	1 313
Vanda	185 429	1 053	36	58	50	7	1 204
Vichtis	25 561	978	45	50	104	15	1 192

Östra Nyland	92 442	1 038	47	65	155	21	1 326
Askola	4 530	1 083	52	35	54	23	1 248
Borgå	46 793	1 034	47	68	162	12	1 324
Lapträsk	2 979	1 218	42	34	89	52	1 435
Liljendal	1 463	612	62	31	182	42	929
Lovisa	7 417	1 411	68	76	330	49	1 935
Mörskom	2 036	594	36	23	208	38	899
Pernå	3 893	591	39	41	152	40	863
Pukkila	1 992	719	38	31	227	53	1 069
Sibbo	18 444	1 132	40	84	80	13	1 349
Strömfors	2 895	636	42	44	183	43	949
Egentliga Finland	453 745	1 151	43	74	191	34	1 493
Alastaro	3 024	902	46	48	150	52	1 198
Aura	3 620	633	56	23	169	46	926
Björnå	6 026	1 000	35	58	130	42	1 265
Dragsjärd	3 378	1 004	64	42	168	67	1 344
Finby	710	580	49	28	279	0	937
Gustavs	941	666	50	85	388	69	1 258
Halikko	9 491	967	47	42	161	31	1 247
Houtskär	674	777	83	82	227	70	1 239
Iniö	253	787	63	0	71	91	1 012
Karinainen	2 514	2 078	56	36	195	42	2 406
Kiikala	1 872	521	28	20	111	47	728
Kimito	3 301	1 283	46	37	242	63	1 671
Kisko	1 869	616	22	40	170	44	892
Korpo	889	1 566	87	30	252	62	1 997
Koski Tl	2 545	1 252	62	48	219	47	1 628
Kuusjoki	1 781	679	35	29	108	42	893
Laitila	8 569	1 024	39	60	179	29	1 331
Lemu	1 603	598	52	42	153	24	869
Loimaa	7 195	1 009	50	46	271	3	1 379
Loimaa kommun	5 892	913	59	42	146	37	1 197
Lundo	15 002	944	29	44	129	23	1 169
Marttila	2 097	594	43	88	137	62	924
Masku	5 869	855	37	33	191	11	1 127
Mellilä	1 254	703	37	26	119	49	934
Merimasku	1 513	752	51	33	141	52	1 028
Mietoinen	1 712	655	29	48	175	34	942
Muurla	1 455	758	54	74	235	32	1 154
Mynämäki	6 334	1 290	43	58	163	27	1 582
Nagu	1 443	1 141	60	45	261	79	1 587
Nousis	4 425	1 292	42	31	104	14	1 483
Nystad	16 260	1 168	42	77	224	95	1 606
Nändedal	13 818	1 105	43	95	259	29	1 531

Oripää	1 343	509	59	60	163	65	856
Pargas	12 024	1 007	38	36	263	90	1 435
Pemar	9 808	1 134	34	50	195	26	1 439
Pertteli	3 833	600	32	31	143	33	839
Pikis	6 836	763	38	36	7	23	867
Pyhäranta	2 251	687	49	37	181	12	966
Pöytyä	3 706	674	48	21	171	77	991
Reso	23 594	938	55	81	251	15	1 340
Rimito	1 999	743	52	27	204	15	1 041
Rusko	3 722	896	45	30	32	13	1 016
S:t Karins	21 568	1 000	38	92	160	10	1 299
Sagu	2 896	761	39	13	206	32	1 050
Salo	24 878	1 202	59	115	289	17	1 682
Somero	9 684	907	56	51	146	38	1 197
Suomusjärvi	1 321	627	39	23	232	47	968
Tarvasjoki	1 941	1 015	46	70	125	50	1 306
Tövsala	1 762	1 002	40	26	215	46	1 329
Vahto	1 876	643	58	36	143	15	894
Vehmaa	2 448	875	44	15	116	25	1 075
Velkua	233	1 489	60	0	-39	30	1 541
Villnäs	938	587	38	25	227	53	931
Västanfjärd	812	748	89	0	223	63	1 122
Yläne	2 119	934	53	19	126	47	1 178
Åbo	174 824	1 410	38	96	188	33	1 767

Södra Österbotten	194 076	1 040	43	64	205	61	1 413
Alahärmä	4 873	1 134	39	35	156	53	1 416
Alajärvi	9 057	1 195	53	38	166	49	1 501
Alavus	9 669	978	43	80	224	60	1 385
Bötom	1 693	642	52	72	223	113	1 102
Etseri	6 964	946	43	30	207	68	1 295
Evijärvi	2 935	1 296	41	30	186	83	1 636
Ilmajoki	11 760	1 167	32	72	149	48	1 468
Jalasjärvi	8 691	971	43	51	196	42	1 303
Jurva	4 561	976	46	55	159	70	1 306
Kauhajoki	14 544	1 071	46	69	173	67	1 425
Kauhava	8 110	981	39	61	214	59	1 354
Kortesjärvi	2 419	879	47	26	240	50	1 243
Kuortane	4 230	1 131	44	50	176	67	1 468
Kurikka	10 568	915	39	68	276	65	1 362
Lappajärvi	3 746	1 169	57	45	232	72	1 576
Lappo	14 012	1 059	44	80	287	71	1 541
Lehtimäki	1 970	912	38	62	156	74	1 242
Nurmo	11 795	950	37	58	176	42	1 263
Peräseinäjoki	3 634	1 159	48	51	264	91	1 613
Seinäjoki	32 041	1 080	40	94	191	49	1 454
Soini	2 667	1 046	67	74	186	76	1 450
Storå	2 592	1 107	45	73	228	211	1 664
Töysä	3 211	866	35	33	211	73	1 217
Vimpeli	3 415	1 090	40	54	196	25	1 404
Ylihärmä	3 051	896	54	53	269	58	1 330
Ylistaro	5 561	938	38	53	253	73	1 355
Östermark	6 307	1 073	46	54	198	70	1 441
Österbotten	173 435	1 259	52	54	208	42	1 613
Jakobstad	19 467	1 139	57	55	338	31	1 620
Kaskö	1 519	1 138	103	66	191	0	1 498
Korsholm	17 240	1 062	46	60	159	23	1 350
Korsnäs	2 199	754	59	17	180	33	1 043
Kristinestad	7 760	1 131	47	25	216	51	1 470
Kronoby	6 811	1 016	52	27	179	33	1 306
Laihela	7 522	956	40	51	196	31	1 274
Larsmo	4 323	1 350	42	29	147	24	1 593
Lillkyro	4 699	916	51	31	179	42	1 219
Malax	5 554	1 077	41	11	181	47	1 357
Maxmo	1 049	750	59	32	164	57	1 063
Nykarleby	7 436	1 148	43	26	242	36	1 495
Närpes	9 515	1 024	46	70	135	61	1 336
Oravais	2 185	893	43	19	189	92	1 235
Pedersöre	10 511	1 184	41	51	191	33	1 501
Storkyro	5 074	1 034	47	86	244	34	1 445
Vasa	57 030	1 603	59	68	205	49	1 983
Vörå	3 541	1 485	51	54	168	91	1 849